

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

RAPORT ROCZNY 2010

SPIS TREŚCI

- 4 List od Kierownictwa
- 8 Obszary Działania Fundacji
- 9 Jedenasty Rok Działalności
  - 9 Inicjatywy w zakresie edukacji
  - 19 Rozwój społeczności lokalnych
  - 31 Dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji
- 34 Ludzie, Projekty, Inicjatywy
- 46 Sprawozdanie finansowe i Raport niezależnego biegłego rewidenta
- 47 Raport niezależnego biegłego rewidenta
- 48 Sprawozdanie finansowe
  - 51 Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2010 r.
- 61 Rada Dyrektorów
- 62 Zarząd i Pracownicy

LIST OD KIEROWNICTWA

Z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce Raport Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności za 2010 rok, w którym Fundacja obchodziła jubileusz 10-lecia swojej działalności programowej.

Uroczystości rocznicowe odbyły się w maju 2010 roku w Warszawie; stanowiły one okazję do podsumowania dekady dokonań Fundacji w realizacji jej głównych celów – umacniania społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i gospodarki rynkowej w Polsce oraz dzielenia się polskimi doświadczeniami w zakresie przemian ustrojowych z innymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej. Na konferencji z okazji naszego dziesięciolecia mieliśmy zaszczyt gościć Marszałka Bronisława Komorowskiego, pełniącego obowiązki Prezydenta RP oraz Premiera Donalda Tuska, a także Ministrów: Katarzynę Hall, Radosława Sikorskiego, Krzysztofa Kwiatkowskiego i Michała Boniego. Licznie przybyli przedstawiciele organizacji pozarządowych, w tym partnerzy Fundacji – realizatorzy programów oraz liderzy społeczni, stypendyści, przedstawiciele lokalnych organizacji grantowych, placówek oświatowych i bibliotek. W spotkaniu wzięła także udział załoga amerykańskich astronautów, którzy w tym czasie podróżowali po Polsce, spotkając się z uczestnikami programów edukacyjnych Fundacji - przede wszystkim z dziećmi i młodzieżą z małych miejscowości.

Gratulacje, wraz z wyrazami uznania dla osiągnięć PAFW, przesłał Prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek oraz byli Prezydenci RP: Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski.

Dziesięciolecie naszej Fundacji było także okazją do podkreślenia istotnej roli, jaką w polskiej transformacji gospodarczej odegrał Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości, utworzony w 1990 roku przez Kongres USA. Dzięki sukcesowi, jaki odniósł Fundusz, stało się możliwe założenie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, którą Fundusz hojnie wyposażył w kapitał żelazny w wysokości przeszło 250 milionów dolarów.

W 2010 roku jedno z ważniejszych przedsięwzięć w działalności Fundacji stanowiła kontynuacja Programu Rozwoju Bibliotek, realizowanego w partnerstwie z Fundacją Billa i Melindy Gatesów. Placówki biblioteczne z terenów wiejskich i małych miast uczestniczące w pierwszej rundzie programu, rozpoczętej w 2009 roku, zostały wyposażone w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie. Ważnymi komponentami programu są szkolenia, a także granty na finansowanie planów rozwoju poszczególnych bibliotek. Przeznaczone są one również na integrację środowiska bibliotekarzy, wzajemną wymianę doświadczeń i specjalistycznej wiedzy. Wiosną 2011 roku do drugiej rundy programu zakwalifikowało się ponad 1500 bibliotek, które dołączą do blisko 1900 placówek już biorących udział w przedsięwzięciu. Łącznie, w całej Polsce, będzie to prawie 3400 bibliotek z ponad 1100 gmin.

W minionym roku nadal kładliśmy nacisk na rozwój naszych inicjatyw w zakresie edukacji, zwłaszcza tych o charakterze długofalowym. Należy do nich program „Równać Szanse”, rozpoczęty w 2001 roku, w którym zrealizowano już blisko 1600 lokalnych projektów. W ciągu dekady oferta programu ewoluowała w kierunku systemu różnorodnych działań. Obecnie obejmuje ona nie tylko dotacje, ale również szkolenia, fora edukacyjne oraz platformę internetową.

Innym ważnym przedsięwzięciem o charakterze systemowym jest program „Szkoła Ucząca Się”, który dotychczas bezpośrednio trafił do ponad 1000 placówek oświatowych, a w jego szkoleniach uczestniczyło 34 tysiące nauczycieli. Doświadczenia programu wykorzystywane są w masowych akcjach prowadzonych we współpracy z „Gazetą Wyborczą”; w minionym roku rozpoczęło się kolejne takie przedsięwzięcie – ogólnopolska akcja „Szkoła z klasą 2.0.”, promująca wykorzystywanie w uczeniu się i nauczaniu technologii informacyjno-komunikacyj-

nych.

PAFW została także partnerem nowego projektu Centrum Edukacji Obywatelskiej – „Akademii Uczniowskiej”. Celem „Akademii”, finansowanej ze środków unijnych, jest promocja matematyki i przedmiotów przyrodniczych wśród gimnazjalistów. Do 2014 roku w projekcie uczestniczyć będzie 33 tysiące uczniów z 300 gimnazjów.

W minionym roku jubileusz 35-lecia obchodził ruch Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Nowym wyzwaniem stojącym przed tym środowiskiem poświęcona była ogólnopolska konferencja UTW, mająca miejsce w październiku w Katowicach. Gościem specjalnym była Pani Anna Komorowska, Małżonka Prezydenta RP, która także objęła swoim patronatem obchody Roku UTW przypadającego w 2012 r. Konferencja stanowiła okazję do prezentacji zaangażowania PAFW w działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku, rozpoczętego w 2005 roku. Obecnie wsparcie Fundacji wykracza poza środowisko UTW i koncentruje się na projektach międzypokoleniowych oraz na szkoleniach dla starszych osób pragnących podejmować działania społeczne.

Nowe zadania PAFW podjęła także w ramach Programu Stypendiów Pomostowych – między innymi w październiku 2010 roku zorganizowano konferencję poświęconą rozwojowi inicjatyw stypendialnych w Polsce z udziałem ponad 100 przedstawicieli organizacji pozarządowych, szkół wyższych i lokalnych samorządów. PAFW od ubiegłego roku wspiera także Fundację Dobra Sieć, działającą na rzecz promocji programów stypendialnych i wolontariatu. Fundacja prowadzi pierwszy w Polsce serwis internetowy poświęcony tej tematyce. Program Stypendiów Pomostowych, a równolegle program „PROJEKTOR-wolontariat studencki”, wzbogacił się o „Polish-American Internship Initiative” – staże wakacyjne w renomowanych amerykańskich korporacjach dla uczestników tych oraz innych programów, organizowane przy zaangażowaniu ambasady USA w Warszawie.

Zgodnie ze swoją misją Fundacja kontynuowała inicjatywy promujące i wzmacniające aktywność obywatelską na terenach wiejskich i w małych miastach. Warto odnotować, że do wielu z nich na jeszcze większą skalę pozytywnie były dodatkowe środki od darczyńców krajowych. Przykładem może być program „Działaj Lokalnie”, w ramach którego zrealizowano już blisko 4000 projektów służących rozwiązywaniu lokalnych problemów, pobudzaniu aspiracji rozwojowych oraz budowaniu kapitału społecznego. Tylko w minionym roku Lokalne Organizacje Grantowe, prowadzące konkursy dotacyjne na terenach swojego działania, pozyskały do programu dodatkowe środki w kwocie ponad 1 miliona złotych. Do programu dołączyły nowe Lokalne Organizacje Grantowe. Sieć LOG liczy już 52 organizacje, obejmujące swoim zasięgiem ponad 20% gmin wiejskich w Polsce.

Budowanie kapitału społecznego nie jest możliwe bez zaangażowania lokalnych liderów. To właśnie z myślą o takich osobach – podejmujących działania na rzecz swoich społeczności – w 2004 roku Fundacja uruchomiła we współpracy ze Stowarzyszeniem Szkoła Liderów program „Liderzy PAFW”. Na uwagę zasługuje fakt, że spośród obecnych i byłych 390 uczestników programu, 107 wystartowało w wyborach samorządowych, jakie odbyły się w listopadzie 2010 roku. 38 z nich wybrano do rad powiatowych, a 6 zostało burmistrzami i wójtami. Świadczy to o coraz większej aktywności lokalnych liderów, gotowych brać większą odpowiedzialność za zmiany zachodzące w ich społecznościach.

Innym istotnym kierunkiem, w jakim Fundacja kontynuowała swoją długofalową działalność, było wspieranie demokratycznych i wolnorynkowych przemian w krajach położonych na wschód od Polski, głównie poprzez dzielenie się polskim doświadczeniem. Od początku służą temu dwa programy: „Przemiany w Regionie” (RITA), dzięki któremu stworzone zostały warunki dla rozwoju współpracy polskich organizacji pozarządowych oraz innych instytucji z partnerami zza wschodniej granicy, a także Program Stypendialny im. Lane’a Kirklanda, dla którego inspiracją stał się amerykański program im. Fulbrighta. Przedsięwzięcia te sprzyjają tworzeniu i umacnianiu więzi między Polską a krajami regionu, co obecnie nabiera szczególnego znaczenia w kontekście „Partnerstwa Wschodniego” oraz zbliżającej się polskiej Prezydencji w Unii Europejskiej.

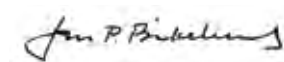
W minionym roku Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności zaangażowała się w utworzenie Fundacji „10 kwietnia”. Fundacja ta powstała w efekcie współdziałania przedstawicieli wiodących korporacji i instytucji finansowych. Celem Fundacji jest troska o los dzieci, których rodzice zginęli 10 kwietnia 2010 roku w tragicznej katastrofie lotniczej pod Smoleńskiem, a także wsparcie dla innych dzieci osieroconych w trakcie pełnienia przez ich rodziców służby publicznej dla Polski.

Miniony rok przyniósł niszczycielską powódź; odwiedziła ona wiele regionów Polski. PAFW, we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce, zaangażowała się w pomoc dla szkół, bibliotek oraz lokalnych organizacji społecznych z małych miejscowości, które najbardziej ucierpiały w wyniku powodzi. Utworzono również platformę internetową, aby informować o wszelkich potrzebach, środkach i postępie w niesieniu pomocy poszkodowanym. Łącznie PAFW przeznaczyła na wsparcie dla powodziaków ponad 1,5 mln zł. Do akcji „Powódź. Pomagamy!” włączyły się także inne podmioty: firmy komercyjne, instytucje oraz osoby prywatne.

Niniejszy Raport Roczny uzyskuje swój ostateczny kształt w maju 2011 roku. Z zadowoleniem pragniemy odnotować fakt, że w okresie obejmującym nasze sprawozdanie została przekroczona kwota 100 milionów USD, jakie zostały przeznaczone na działalność Fundacji od czasu jej utworzenia. Środki te posłużyły między innymi do sfinansowania w Polsce ponad 7 tysięcy projektów lokalnych, 19 tysięcy stypendiów dla młodzieży ze wsi i małych miast, szkoleń dla blisko 35 tysięcy nauczycieli oraz ponad 17 tysięcy liderów i pracowników organizacji pozarządowych.

Pragniemy wyrazić nasze podziękowania tym wszystkim, którzy w minionym roku z nami współpracowali, oferując swoje cenne rady i wsparcie. Jesteśmy wdzięczni Członkom Rady Dyrektorów, którzy zaangażowali się w rozwój Fundacji, a swoją życzliwością wspierali Zespół PAFW. Słowa szczególnej wdzięczności i uznania kierujemy pod adresem Profesora Aleksandra Koję, uczestniczącego w pracach Rady Dyrektorów od samego początku Fundacji do listopada 2010 roku. Wiedza i doświadczenie Pana Profesora oraz jego osobiste zaangażowanie w nasze liczne przedsięwzięcia były nam bardzo pomocne w ciągu tych 10 lat. Z racji objęcia w 2010 roku funkcji Prezesa Narodowego Banku Polskiego członkostwo w Radzie Dyrektorów PAFW zawiesił Professor Marek Belka. W gronie Członków Rady witamy Alfreda Biecia i Christophera Hilla. Pragniemy także wyrazić nasze podziękowania Jackowi Michałowskiemu, byłemu Dyrektorowi Programowemu, związanemu z Fundacją od momentu jej powstania, który w 2010 roku objął stanowisko Szefa Kancelarii Prezydenta RP. Dziękujemy serdecznie naszym Partnerom, przede wszystkim Realizatorom programów Fundacji, a także liderom społecznym, organizacjom pozarządowym oraz innym instytucjom zaangażowanym w inicjatywy PAFW, dzięki którym zamykamy ten okres w poczuciu satysfakcji z kolejnego udanego roku działalności.

Nowy Jork / Warszawa, maj 2011 r.

John P. Birkelund
Przewodniczący Rady Dyrektorów

Jerzy Koźmiński
Prezes Fundacji

inicjatywy w zakresie edukacji

- POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA”
- ENGLISH TEACHING (ET)
- RÓWNAĆ SZANSE
- SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)
- PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI
- PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE
- STYPENDIA POMOSTOWE
- DLA DZIECI
- UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

rozwój społeczności lokalnych

- DZIAŁAJ LOKALNIE
- WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
- LIDERZY PAFW
- WORK IN POLAND
- WIEŚ AKTYWNA (e-VITA)
- KONKURS „PRO PUBLICO BONO”
- PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK
- LOKALNE PARTNERSTWA PAFW
- OBYWATEL I PRAWO

dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji

- STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA
- PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

Inicjatywy w zakresie edukacji

- POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA”
- ENGLISH TEACHING (ET)
- RÓWNAĆ SZANSE
- SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)
- PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI
- PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE
- STYPENDIA POMOSTOWE
- DLA DZIECI
- UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

Inicjatywy w zakresie edukacji

POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA”

Jeden z pierwszych w Polsce, profesjonalny, niekomercyjny portal edukacyjny www.interklasa.pl przeznaczony dla uczniów, nauczycieli i rodziców. Działa od 2001 roku. Jest wspólnym przedsięwzięciem PAFW oraz Inicjatywy Interkl@sa. Nowoczesną infrastrukturę techniczną zapewnia Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe.

Intencją redakcji portalu jest modernizacja oświaty, a także wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z różnych środowisk. Portal oferuje bogate zasoby edukacyjne i multimedialne pomoce naukowe („Biblioteka multimedialna”), m.in. lektury szkolne, testy egzaminacyjne, kilkadziesiąt scenariuszy lekcji, serwisy tematyczne, np. „Frantice”, poświęcony nauce języka francuskiego.

Redakcja portalu organizuje konkursy edukacyjne, a dzięki współpracy z „European Schoolnet” informuje o szkolnych projektach europejskich. Portal zapewnia użytkownikom również pocztę elektroniczną, czat, forum i wiele innych serwisów, m.in. „Wirtualną klasę” (wspomagającą uczenie na odległość), „Interaktywną mapę szkół”, udostępniającą dane teleadresowe ponad 30 tysięcy placówek oświatowych. Zarejestrowani użytkownicy mogą również korzystać z serwisu blogerskiego i prowadzić na łamach portalu własne dzienniki. Portal daje możliwość korzystania z nowoczesnej wyszukiwarki, bazującej na mechanizmach Google Technology.

W 2010 roku portal odnotował średnio ponad 560 tysięcy wizyt miesięcznie. Cotygodniowy biuletyn regularnie otrzymuje około 30 tysięcy zarejestrowanych użytkowników.

Działalność edukacyjna i zasoby portalu „Interkl@sa” zyskały uznanie wśród pisem oraz organizacji zajmujących się tematyką nowoczesnych technologii informacyjnych. Świadczą o tym m.in. wyróżnienie portalu certyfikatem „Bezpieczna strona” przyznawanym przez serwis www.sieciaki.pl, czy też nadanie portalowi tytułu „Strony przyjaznej dziecku” przez Fundację kidprotect.pl. Serwis internetowy www.interklasa.pl otrzymał również dwukrotnie (w roku 2004 oraz 2007) wyróżnienie magazynu „Komputer Świat” – jako najciekawsza i najlepsza polska strona edukacyjna. W roku 2007 wygrał konkurs „Webstarfestival”, promujący najlepsze projekty internetowe, w kategorii „Edukacja”.

→ dotacja PAFW wyniosła **2.544.147 USD**, w tym 179.286 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Polski Portal Edukacyjny „Interkl@sa”

→ więcej informacji:
www.interklasa.pl

ENGLISH TEACHING

Realizowany od 2000 roku program inicjuje i wspiera działania na rzecz promocji języka angielskiego oraz poprawy poziomu jego nauczania wśród dzieci i młodzieży z małych miast i wsi. Tym samym służy wyrównywaniu ich szans edukacyjnych.

Program jest zakrojonym na dużą skalę przedsięwzięciem, które pobudza i rozwija różnorodne inicjatywy w małych społecznościach lokalnych. Ich efekty często wykraczają poza założone cele, co wyraża się w ogólnej animacji społecznej danych środowisk. Wartością dodatkową jest na przykład zdobycie umiejętności aplikowania o fundusze unijne.

W dotychczasowych edycjach programu dofinansowano ponad 610 projektów, a w wielu polskich szkołach powstały kluby „Miłośników kultury anglosaskiej i języka angielskiego”. Utworzono biblioteczki z literaturą i pra-

są anglojęzyczną, założono koła teatralne, organizowano konkursy wiedzy o anglosaskich pisarzach, kulturze i historii, a także festiwale piosenki. Dzieci i młodzież otrzymały możliwość obejrzenia anglojęzycznych filmów oraz uczestnictwa w lekcjach prowadzonych przez „native speakerów”. Oferta programu obejmuje także szkolenia i obozy językowe dla uczniów, organizowane we współpracy z innymi instytucjami.

W projektach finansowanych w ramach konkursów grantowych uczestniczyło bezpośrednio ponad 37 tysięcy uczniów i około 2000 nauczycieli, a bezpośrednio i pośrednio ponad 100 tysięcy rodziców oraz innych przedstawicieli lokalnych społeczności.

Zorganizowano osiem ogólnopolskich spotkań edukacyjnych – „English Teaching Market” – dla nauczycieli języka angielskiego oraz zainteresowanych instytucji, organizacji, szkół i wydawnictw; uczestniczyło w nich ponad 4270 osób. Te coroczne spotkania służą między innymi rozwojowi sieci współpracy nauczycieli języka angielskiego z małych miejscowości, wspieranej przez kwartalnie wydawany biuletyn programu oraz portal społecznościowy. Ponadto przeprowadzono 81 szkoleń weekendowych „Teaching English Teachers”, w których łącznie wzięło udział blisko 3500 nauczycieli pochodzących głównie spoza dużych aglomeracji miejskich. Tematyka szkoleń obejmowała zagadnienia metodyczno-językowe.

Od 2009 roku najaktywniejsi nauczyciele uczestniczący w programie mają możliwość poszerzenia swoich kompetencji podczas trzytygodniowej Letniej Szkoły „Teaching English to Speakers of Other Languages” (TESOL) organizowanej przez Uniwersytet Gonzaga w USA.

→ dotacja PAFW wyniosła **4.037.795** USD, w tym 336.843 USD w 2010 roku

---

→ realizator programu:
Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”

→ więcej informacji:
www.englishteaching.org.pl

RÓWNAĆ SZANSE

Celem prowadzonego od 2001 roku programu jest wspieranie inicjatyw społecznych służących wyrównywaniu szans na dobry start w dorosłe życie młodzieży z terenów wiejskich i małych miast.

W ramach programu organizacje pozarządowe, placówki pozaszkolne oraz nieformalne grupy ubiegają się o dotacje na projekty, które sprzyjają rozwijaniu u dzieci i młodzieży umiejętności realizowania samodzielnie i realistycznie postawionych celów, pobudzają aspiracje poznawcze i twórcze, kształtują postawy aktywności i otwartości, a także zachęcają młodych ludzi do działań na rzecz własnego środowiska.

Dzięki realizowanym projektom młodzież ma możliwość uczestniczenia w zajęciach wykraczających poza standardową ofertę edukacyjną szkoły. W ramach programu stworzono bazę danych o przedsięwzięciach godnych naśladowania, która jest na bieżąco uaktualniana; informacje są zamieszczane na witrynie internetowej www.rownacszanse.pl.

Ważnym komponentem programu są fora edukacyjne. W spotkaniach, organizowanych przez Partnerów Regionalnych Programu, mogą uczestniczyć organizacje, instytucje i osoby zaangażowane w wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z małych miejscowości. Podczas forów prowadzone są dyskusje na temat potencjału lokalnego środowiska oraz wszelkich barier ograniczających szanse rozwojowe młodzieży z terenów wiejskich i małych miast. Fora pozwalają ich uczestnikom dzielić się doświadczeniami oraz zapoznawać z najlepszymi projektami realizowanymi w ramach programu.

Inicjatywy w zakresie edukacji

Dotychczas zorganizowano 46 regionalnych i lokalnych forów edukacyjnych oraz dwa ogólnopolskie; łącznie wzięło w nich udział ponad 7800 uczestników. Ofertę programu uzupełniają szkolenia dla koordynatorów projektów; podnoszą ich kwalifikacje, uczą prowadzenia projektu ze szczególnym uwzględnieniem angażowania młodzieży w rolę aktywnego twórcy, uczestnika i bezpośredniego realizatora przedsięwzięcia.

Efekty dziewięciu rund programu to przede wszystkim realizacja 1547 projektów edukacyjnych, z udziałem ponad 116 tysięcy uczestników, a także aktywizacja i integracja lokalnych środowisk wokół działań na rzecz dzieci i młodzieży. Wydano 13 publikacji opisujących metodologię wybranych modelowych projektów, które mogą być realizowane w różnych częściach Polski. Są one dostępne na stronie internetowej programu. Powstało ponad 140 lokalnych organizacji pozarządowych, a wiele inicjatyw jest kontynuowanych po zakończeniu finansowego wsparcia udzielonego przez PAFW, należą do nich m.in. Kluby Młodego Odkrywcy.

W 2010 roku, w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Grantowego, Regionalnego Konkursu Grantowego i Konkursu na Projekty Modelowe, dofinansowano łącznie 123 projekty. Ich realizacja potrwa do końca 2011 roku.

→ dotacja PAFW wyniosła **7.960.328** USD,
w tym 735.119 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży

→ więcej informacji:
www.rownacszanse.pl

SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)

Celem programu, realizowanego od 2000 roku wspólnie z Centrum Edukacji Obywatelskiej, jest poprawa jakości pracy szkół poprzez doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli i wprowadzenie w ich codzienną praktykę autorskiego systemu zapewniania jakości. Punktem wyjścia jest założenie, że szkoła może odpowiedzialnie planować swój rozwój wówczas, gdy rozpozna swoje mocne i słabe strony.

Szkoły przystępujące do programu, poprzez szkolenia, uczą się jak wprowadzać zmiany w swojej pracy, bazując na samoocenie oraz zmianach w metodach nauczania i oceniania.

Placówki, które ukończą cykl szkoleń, mogą wstąpić do klubu „Szkół Uczących Się”, gdzie rozwijają system poprawy jakości pracy, pomagają sobie nawzajem w samoocenie, doskonalą kwalifikacje nauczycieli oraz dzielą się materiałami i doświadczeniem, a także biorą udział w akredytacji placówek oświatowych ubiegających się o tytuł „SUS”.

W ramach programu odbywają się szkolenia i zajęcia warsztatowe dla rad pedagogicznych oraz ich przedstawicieli, szkolenia i konferencje dla dyrektorów szkół, konferencje dla nauczycieli i kursy wakacyjne. Efektem realizacji programu jest podniesienie jakości w kluczowych obszarach pracy szkół, jakimi są: efektywność kształcenia, nauczanie i uczenie się, szkoła jako instytucja, a także szkoła a środowisko zewnętrzne. Szczególny nacisk położony jest na szkoły z terenów wiejskich i małych miast.

W ciągu dziesięciu lat w zasadniczej części programu „SUS” wzięły udział 973 szkoły, a szkoleniami zostało objętych 34 tysiące nauczycieli. W szkołach tych następowała poprawa pracy zespołowej, a placówki otwierały się na kontakty ze światem zewnętrznym.

Zainteresowane szkoły mogą również korzystać z ogólnodostępnej oferty kursów organizowanych w ramach „Akademii SUS”: szkoleń i warsztatów dla rad pedagogicznych oraz kursów internetowych dla nauczycieli. W roku szkolnym 2009/10 z tego typu oferty skorzystało ponad 170 placówek z całej Polski.

Od 2007 roku, przy współpracy Collegium Civitas i Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowni-

czej Oświaty, w ramach programu prowadzone są Studia Podyplomowe Liderów Oświaty, których zadaniem jest doskonalenie kadry kierowniczej: dyrektorów szkół oraz pracowników organów nadzoru i kuratoriów oświaty. Dotychczas studia podyplomowe ukończyło 171 dyrektorów i wicedyrektorów szkół wszystkich szczebli.

W latach 2007-2008 realizowane było przedsięwzięcie „Dobrze uczyć i oceniać w szkole samorządowej” - wspólnie z Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej i we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej. Jego celem było pokazanie możliwości prowadzenia przez jednostki samorządu terytorialnego lokalnej polityki oświatowej, wspierającej szkoły w podnoszeniu efektywności stosowanych przez nauczycieli metod nauczania i oceniania. W przedsięwzięciu wzięły udział 202 szkoły – większość z małych miejscowości.

Od 2009 roku realizowane są dwa nowe projekty – „Nauczycielska Akademia Internetowa” (NAI) oraz „Akademia Uczniowska”. Pierwszy to zakrojone na najszerszą skalę w Polsce szkolenia na odległość dla nauczycieli różnych przedmiotów, ze wszystkich typów i poziomów szkół oraz przedszkoli. Kursy NAI, z jednoczesnym wykorzystaniem coachingu, m.in. przygotowują nauczycieli do stosowania nowoczesnych technik informacyjnych w pracy z uczniami. NAI oferuje 7 rocznych kursów. W edycji zakończonej w 2010 roku wzięło udział półtora tysiąca nauczycieli. Celem „Akademii Uczniowskiej”, finansowanej ze środków unijnych, jest promocja matematyki i przedmiotów przyrodniczych wśród gimnazjalistów. Do 2014 roku projektem zostanie objętych około 300 gimnazjów, które otrzymają fundusze na działanie szkolnych kół naukowych z zakresu matematyki, fizyki, chemii i biologii, w tym na sfinansowanie dodatkowej pracy nauczycieli opiekujących się kołami. Ponadto szkoły otrzymają zestawy młodego odkrywcy oraz możliwość organizowania wycieczek na festiwale nauki aranżowane przez uczelnie.

PAFW jest partnerem przedsięwzięcia „Szkoła z klasą 2.0”, promującego wykorzystywanie w uczeniu się i nauczaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jest ono rozwinięciem podjętej w 2002 roku akcji „Szkoła z klasą”, która powstała z inspiracji programem „SUS”, a prowadzona była przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z „Gazetą Wyborczą”. Akcją ukończyło ponad 5 tysięcy szkół z całej Polski: jej kontynu-

ację stanowiły takie inicjatywy jak: „Nauczyciel z klasą”, „Uczeń z klasą” oraz „Szkoła myślenia”.

→ dotacja PAFW wyniosła **5.048.965** USD, w tym 1.069.831 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Centrum Edukacji Obywatelskiej

→ więcej informacji:
www.ceo.org.pl/sus

PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

Program ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi i w małych miastach. W ramach programu grupy studentów-wolontariuszy (od dwóch do pięciu osób) realizują przygotowane przez siebie projekty edukacyjne rozwijające wiedzę, umiejętności oraz zainteresowania dzieci i młodzieży. Projekty prowadzone są w czasie wolnym od zajęć w trakcie roku szkolnego oraz w wakacje i ferie. Dotyczą konkretnej dziedziny nauki, przedmiotu lub wybranego obszaru aktywności: mogą to być np. zajęcia plastyczne, artystyczne, sportowe, informatyczne, teatralne lub lingwistyczne.

Program promuje postawy aktywne wśród uczniów, a także studentów, w których kształtuje poczucie społecznej odpowiedzialności i solidarności, umożliwiając

Inicjatywy w zakresie edukacji

im jednocześnie realizację swoich pasji i zainteresowań w atrakcyjnej formule.

W dotychczasowych edycjach programu, od 2003 roku, w całej Polsce, przeprowadzono ponad 13 tysięcy projektów edukacyjnych w ponad 1000 szkołach, z udziałem ok. 7200 studentów-wolontariuszy. W minionym roku zrealizowano 3200 projektów, w których uczestniczyło ponad 32 tysiące uczniów z 380 szkół.

Program wsparli dwaj byli premierzy: prof. Jerzy Buzek i prof. Marek Belka, którzy jako wolontariusze w okresie wakacji prowadzili zajęcia dla młodzieży szkolnej w kilku gminach wiejskich.

Powstała sieć partnerów instytucjonalnych wspierających „Wolontariat Studencki”: szkoły wyższe, samorządy, media. Obecnie należy do niej ponad 40 instytucji, wśród nich m.in. Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza (będąca partnerem strategicznym), Fundacja Orange, Microsoft, PGNiG SA, Ministerstwo Skarbu Państwa, IBM, Euro<26 oraz Radio ESKA.

→ dotacja PAFW wyniosła **3.213.295** USD, w tym 579.182 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Rozwoju Wolontariatu

→ więcej informacji:
www.projektor.org.pl, www.inspiruj.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE

Program miał na celu wspieranie inicjatyw zmierzających do stymulowania i rozwijania ducha przedsiębiorczości wśród uczniów gimnazjów i szkół średnich, przede wszystkim w małych miastach i na wsiach.

Głównym komponentem programu była inicjatywa „Przedsiębiorczość w Gimnazjum”, realizowana w latach 2004-2010, wspólnie z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Jej podstawowym zadaniem było angażowanie nauczycieli gimnazjalnych w działania na rzecz kształtowania wśród uczniów postaw kreatywnych i przedsiębiorczych oraz nauczania ich efektywnej pracy w grupie.

Działania prowadzone w ramach programu motywowały uczniów do rozwijania własnych zainteresowań, uczyły ich planowania i organizacji pracy oraz brania odpowiedzialności za podejmowane decyzje, a także zachęcały do zwracania uwagi na potrzeby innych, zwłaszcza w środowisku lokalnym. Nauczyciel pełnił rolę partnera – nie podejmował decyzji za ucznia, ale pomagał mu analizować sytuację i wyciągać wnioski.

Program stwarzał możliwość uczestnictwa w Ogólnopolskim Konkursie na Najlepsze Przedsięwzięcie Uczniowskie „IDEA”, którego celem było zachęcenie młodzieży do podejmowania pożytecznych inicjatyw w środowisku szkolnym i społeczności lokalnej, a także umożliwienie uczniom z różnych stron Polski wzajemnej prezentacji swoich osiągnięć oraz wymiany wiedzy i doświadczeń. W ramach programu odbyły się 4 edycje konkursu, na które w sumie zgłoszono ponad 2000 uczniowskich przedsięwzięć. Każdorazowo do udziału w rokrocznie organizowanym ogólnopolskim finale nominowano 16 reprezentacji uczniowskich.

Na potrzeby programu przygotowano publikacje i prezentacje przydatne nauczycielom w pracy z uczniami oraz inne materiały metodyczne, np. scenariusze lekcji. Są one obecnie dostępne na stronie www.junior.org.pl. Z materiałów tych skorzystało dotychczas ponad 3300 nauczycieli z blisko 1400 szkół z całej Polski. Oferta programu obejmowała również szkolenia dla nauczycieli oraz warsztaty dla dyrektorów szkół i rad pedagogicznych. Łącznie w ramach wszystkich edycji programu przeszkolono ponad 1200 nauczycieli i ponad 700 dyrektorów szkół.

Drugim komponentem programu było wsparcie ogólnopolskiej Olimpiady Przedsiębiorczości, realizowanej przez Fundację Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych. Finał Olimpiady ma miejsce co roku w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Laureaci otrzymują indeksy uczelni organizujących zawody oraz laptopy, palmtopy i aparaty cyfrowe. Nagrody czekają również na opiekunów merytorycznych. PAFW jest obecnie partnerem strategicznym Olimpiady Przedsiębiorczości w ramach Programu Stypendiów Pomostowych.

→ dotacja PAFW wyniosła **882.381** USD

→ realizator programu:
Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości

→ Olimpiada Przedsiębiorczości:
www.olimpiada.edu.pl

→ realizator:
Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych

STYPENDIA POMOSTOWE

Program został zainicjowany w 2002 roku w odpowiedzi na istotny problem społeczny, jakim jest wyraźna dysproporcja w dostępie do studiów między młodzieżą mieszkającą na wsi i w miastach. Program ułatwia uzdolnionej młodzieży z małych miast i wsi, szczególnie z terenów popegeerowskich, podjęcie decyzji o kontynuacji nauki na wyższych uczelniach poprzez stworzenie możliwości uzyskania stypendium na pierwszy rok studiów. Na kolejnych latach studiów pomoc stypendialna oferowana jest wyróżniającej się w nauce młodzieży w ramach konkursu „Prymus”, programu stypendiów korporacyjnych, projektu „Studiuj za Granicą” oraz poprzez stypendia doktoranckie, przyznane po raz pierwszy w roku akademickim 2008/09. W ramach obecnej edycji przyznano 1300 stypendiów, w tym 734 stypendia na I rok studiów w wysokości 500 zł miesięcznie.

Program jest wspólnym przedsięwzięciem m.in.: PAFW, Narodowego Banku Polskiego, Fundacji PZU, Fundacji BRE Banku, Fundacji BGK im. Jana Kantego Steczkowskiego, Agencji Nieruchomości Rolnych, Fundacji Orange, Fundacji Wspomagania Wsi, Akademii Szkoleń i Kompetencji, a także koalicji 91 lokalnych organizacji pozarządowych współpracujących z Fundacją im. Stefana Batorego i Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce oraz pozyskanych do programu w ramach akcji „Dyplom z Marzeń”. Dotychczas partnerzy przekazali na stypendia łącznie blisko 57 mln zł, w tym PAFW ponad 30 mln zł.

Akcję „Dyplom z Marzeń” prowadzi PAFW, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości i Fundacja Wspomagania Wsi. Jej celem jest zachęcenie i wsparcie kolejnych lokalnych organizacji pozarządowych do realizacji inicjatyw stypendialnych zgodnych z ideą Programu Stypendiów Pomostowych. Od 2006 roku ponad 103 organizacji zaangażowało się w pomoc dla blisko 1720 stypendystów.

Przeprowadzone wśród stypendystów badania ankietowe wykazały, że dla prawie 4000 młodych ludzi ze wsi i małych miast Program Stypendiów Pomostowych był jedyną szansą na podjęcie studiów. Ponad 55% absolwentów w trakcie całego toku studiów uzyskało średnią ponad 4,0, a 70% studentów ukończyło studia w terminie. Zaledwie 3% rezygnuje. Blisko 70% zamierza dalej się kształcić po zakończeniu studiów.

Inicjatywy w zakresie edukacji

Od początku programu przyznano łącznie ponad 13 tysięcy stypendiów. Stypendium na I rok dziennych studiów magisterskich otrzymało 10,200 absolwentów szkół średnich. Ponadto w siedmiu edycjach konkursu „Prymus” 2382 laureatom przyznano stypendia na II rok studiów. Ufundowano 515 stypendiów korporacyjnych oraz 100 stypendiów w ramach przedsięwzięcia „Studiuja za Granicą”. Podjęto także inicjatywę organizowania wakacyjnych staży w USA. Przyznano również 30 stypendiów doktoranckich i 30 stypendiów językowych.

Jednym z segmentów programu są stypendia naukowe adresowane do wyróżniającej się w nauce młodzieży z małych miast i wsi, studiującej na kierunkach ekonomicznych wyższych uczelni niepaństwowych oraz w prywatnych szkołach biznesu. Od 2000 roku przyznano łącznie 8253 tego typu stypendiów.

Głównym patronem medialnym programu jest dziennik „Rzeczpospolita”.

→ dotacja PAFW wyniosła **12.395.879** USD, w tym 1.208.520 w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości

→ więcej informacji:
www.stypendia-pomostowe.pl

DLA DZIECI

Realizowany w latach 2005-2010 program miał na celu tworzenie warunków dla wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich i małych miast poprzez tworzenie jak najlepszego środowiska rozwojowego oraz poprawy jakości edukacji elementarnej.

W ramach pilotażowej edycji (2005-2006) 7 gmin wiejskich, przy pomocy ekspertów, realizowało „Lokalne programy podnoszenia jakości edukacji elementarnej”. Ponadto powstałe w tych gminach partnerstwa z udziałem organizacji pozarządowych i władz samorządowych otrzymały dotacje na 10 projektów zakładających wdrożenie wybranych elementów wypracowanej strategii edukacji elementarnej, takich jak: organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci, założenie ośrodków opieki dziennej czy prowadzenie zajęć logopedycznych. W projektach uczestniczyło bezpośrednio ponad 1500 osób, a pośrednio projekty objęły około 4100 osób – dzieci, rodziców, nauczycieli, instruktorów świetlic i lokalnych liderów. Doświadczenia zebrane podczas pierwszej edycji zostały zaprezentowane w publikacjach: „Małe dziecko w Polsce – doświadczenia organizacji pozarządowych” oraz „Inwestujmy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji pozarządowych”. Efektem programu było także przygotowanie „Raportu o sytuacji małych dzieci w Polsce” – jednego z pierwszych tego typu opracowań w kraju. Kolejnym komponentem programu było stworzenie bazy danych organizacji pozarządowych wspierających edukację elementarną, która jest dostępna na stronie: www.dladzieci.org.pl (informacje na temat 500 organizacji).

W drugiej edycji programu (2007-2009) 24 organizacje pozarządowe uczestniczyły w szkoleniach z zakresu nowoczesnych metod pracy z małymi dziećmi oraz prowadzenia tego rodzaju działań w środowiskach lokalnych. Równoległe trwała współpraca z 22 gminami, w których, dzięki współpracy władz samorządowych i lokalnych organizacji pozarządowych, podejmowano działania na rzecz poprawy jakości wczesnej edukacji – 17 z nich wdrożyło lokalną strategię edukacji elementarnej w swoich społecznościach. Ponadto 17 organizacji pozarządowych uzyskało dotacje na wprowadzenie w życie elementów strategii rozwoju edukacji elementarnej. Działania te objęły bezpośrednio około 2500 dzieci, ro-

dziców i nauczycieli, a pośrednio – blisko 6000 osób.

Wykorzystując doświadczenia i narzędzia zdobyte w programie „Dla Dzieci”, 16 gmin uzyskało dofinansowanie, m.in. z funduszy Unii Europejskiej, w kwocie 16 mln zł na wdrożenie lokalnych strategii edukacji elementarnej.

W ramach programu odbywały się ogólnopolskie fora edukacyjne, lokalne konferencje i seminaria poświęcone wczesnej edukacji, z udziałem ekspertów z Polski i zagranicy. Jednym z efektów programu jest uformowanie się Partnerstwa na rzecz Edukacji Małych Dzieci, w skład którego weszło 69 organizacji pozarządowych. To platforma współpracy, której zadaniem jest promowanie dobrych praktyk oraz wiedzy o potrzebach rozwojowych małych dzieci i znaczeniu wczesnej edukacji.

Organizacje pozarządowe i samorządy korzystały z punktu konsultacyjnego utworzonego na stronie www.dladzieci.org.pl. Konsultanci oferowali pomoc merytoryczną i techniczną przy sporządzaniu wniosków o dofinansowanie różnych działań związanych ze wspieraniem rozwoju i edukacją najmłodszych.

Celem trzeciej edycji, realizowanej w latach 2009-2010, było upowszechnianie doświadczeń zebranych podczas realizacji programu. Służyły temu m.in. wydawnictwa, seminaria oraz debaty regionalne poświęcone roli organizacji pozarządowych w kształtowaniu lokalnych strategii edukacji elementarnej, w których łącznie uczestniczyło blisko 650 osób. We współpracy z Pracownią Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” opracowany został Raport „Standardy, bariery, szanse” prezentujący diagnozę barier, jakie stoją na drodze do wysokiej jakości wczesnej edukacji w Polsce. Raport jest dostępny na stronie internetowej programu.

→ dotacja PAFW wyniosła **702.344** USD,
w tym 37.303 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego

→ więcej informacji:
www.dladzieci.org.pl

UNIwersytety Trzeciego WiekU (UTW)

Program, którego realizacja rozpoczęła się w 2005 roku, ma na celu wspieranie działań edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do osób starszych, a zarazem promowanie społecznego zaangażowania seniorów. Jest on realizowany przede wszystkim poprzez wsparcie i promocję inicjatyw społecznych podejmowanych przez osoby starsze, z wykorzystaniem ich potencjału, wiedzy, doświadczenia i czasu w przedsięwzięciach na rzecz otoczenia, a także poprzez wsparcie dla środowiska Uniwersytetów Trzeciego WiekU.

W latach 2005-2008 w konkursie grantowym skierowanym do Uniwersytetów Trzeciego WiekU przyznano 131 dotacji na projekty podnoszące jakość oferty edukacyjnej UTW, w tym na zajęcia z komputerem i Internetem; służące dotarcia z ofertą UTW do szerszego grona seniorów; angażujące osoby starsze w działania na rzecz ich lokalnych społeczności, zwłaszcza w formie wolontariatu.

Od 2008 roku, w ramach konkursu grantowego „Seniorzy w Akcji”, oferowane są granty i szkolenia dla osób powyżej 55. roku życia, które chcą podejmować działania społeczne. Adresaci konkursu to aktywni seniorzy działający zarówno w ramach Uniwersytetów Trzeciego WiekU, jak i we współpracy z innymi organizacjami i instytucjami. Dotychczas dofinansowanych zostało 99 projektów międzypokoleniowych, mobilizujących osoby starsze do działania na rzecz ich otoczenia oraz promujących wolontariat seniorów. W bieżącej edycji konkursu prowadzone są 32 projekty – relacje z ich realizacji zamieszczono na blogu „Seniorzy w Akcji”.

Inicjatywy w zakresie edukacji

W ramach wsparcia Uniwersytetów Trzeciego Wieku program oferuje szkolenia, warsztaty oraz możliwość wymiany doświadczeń podczas konferencji dla przedstawicieli UTW. Dotychczas takie ogólnopolskie spotkania miały miejsce w Krakowie, Bydgoszczy, Słupsku, Płocku, Warszawie, Nowym Sączu i Katowicach.

W roku 2009 i 2010 odbyły się dwie edycje warsztatów zachęcających słuchaczy UTW do podejmowania działań społecznych, w których łącznie udział wzięło około 200 osób. Niecodziennym zakończeniem warsztatów w marcu 2010 roku był happening „Tu jesteśmy! Seniorzy” przeprowadzony w przestrzeni miejskiej Warszawy.

→ dotacja PAFW wyniosła **2.082.978** USD,
w tym 413.882 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”

→ więcej informacji:
www.seniorzywakcji.pl

→ strona UTW: **www.utw.pl**

Rozwój społeczności lokalnych

- DZIAŁAJ LOKALNIE
- WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
- LIDERZY PAFW
- WORK IN POLAND
- WIEŚ AKTYWNA (e-VITA)
- KONKURS „PRO PUBLICO BONO”
- PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK
- LOKALNE PARTNERSTWA PAFW
- OBYWATEL I PRAWO

Rozwój społeczności lokalnych

DZIAŁAJ LOKALNIE

Celem realizowanego od 2000 roku programu jest wspieranie inicjatyw obywatelskich, które służą rozwiązywaniu lokalnych problemów, pobudzaniu aspiracji rozwojowych wśród społeczności wiejskich i w małych miastach oraz budowaniu kapitału społecznego. Poprzez dotacje przyznawane w otwartych konkursach grantowych oferowana jest pomoc w tworzeniu aktywnych społeczności lokalnych, których członkowie sami definiują własne potrzeby i podejmują wspólne działania. Każda społeczność to inni ludzie, inne zasoby, potrzeby, tradycje i doświadczenia, dlatego „Działaj Lokalnie” wspiera przedsięwzięcia o zróżnicowanym charakterze. Każda społeczność wybiera własną metodę osiągnięcia swoich celów.

W trzech pierwszych edycjach „Działaj Lokalnie”, w ogólnopolskich konkursach grantowych wsparto 357 projektów przy zaangażowaniu ponad 1 mln USD ze środków PAFW. W latach 2005–2008 (IV i V edycja) dofinansowano łącznie 109 projektów w konkursach ogólnopolskich, a 1547 dotacji przyznano za pośrednictwem sieci 52 Lokalnych Organizacji Grantowych (LOG), które ogłaszały konkursy grantowe na obszarze od kilku gmin do kilku powiatów.

W latach 2008-2010, w szóstej edycji programu, dofinansowano 1289 projektów, spośród ponad 3020 złożonych wniosków. Ich tematyka dotyczyła głównie wzmocnienia współpracy wśród lokalnej społeczności, tworzenia nowych możliwości rozwoju osobistego i spędzania wolnego czasu, a także podnoszenia atrakcyjności regionu. Wspólnym mianownikiem dofinansowanych projektów była lokalna aktywność, dzięki której mieszkańcy nabywali nowe umiejętności, uczyli się lepiej samoorganizować oraz reagować na nowe problemy. Dotacje otrzymywały organizacje pozarządowe, a także grupy nieformalne, w imieniu których wnioski mogły składać organizacje oraz lokalne instytucje publiczne (szkoły, domy kultury, biblioteki, kluby sportowe). W realizację projektów zaangażowanych było około 37 tysięcy wolontariuszy.

W siódmej edycji programu, rozpoczętej w roku 2010, do sieci LOG, liczącej obecnie 52 organizacje, dołączyły nowe z województw: dolnośląskiego, opolskiego, pod-

karpackiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego, które ogłosiły na terenach swojego działania lokalne konkursy grantowe. Nowością obecnej edycji jest pilotażowy fundusz „Działaj Lokalnie dla programu Leader. Dotacje i pożyczki.”, utworzony przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce wraz z czterema Lokalnymi Organizacjami Grantowymi oraz Nidzicką Fundacją Rozwoju „NIDA”, który umożliwia organizacjom pozarządowym uzyskanie dotacji i pożyczek na wkład własny do projektów unijnego programu „LEADER”.

Od kilku lat w ramach „Działaj Lokalnie” organizowany jest konkurs „Opowiedz...” podsumowujący i promujący działania na rzecz dobra wspólnego, podejmowane dzięki projektom dofinansowanym w programie.

Doświadczenia programu wykorzystywane są w realizowanym od 2009 roku przedsięwzięciu „Lokalne Partnerstwa PAFW”, w którym beneficjenci różnych programów Fundacji tworzą partnerstwa mające na celu realizację ważnych dla lokalnych społeczności projektów społecznych na rzecz dobra wspólnego.

W ramach „Działaj Lokalnie” PAFW po raz kolejny wsparła Konkurs o tytuł „Dobroczyncy Roku” i objęła

patronat nad kategorią „Lokalny wymiar społecznego zaangażowania firmy”, promującą aktywność społeczną firm tam, gdzie działają Lokalne Organizacje Grantowe (coraz częściej noszące miano Ośrodków Działaj Lokalnie). Fundacja jest także partnerem głównym Konkursu „Społecznik Roku”, organizowanego przez tygodnik „Newsweek Polska” (partnerem merytorycznym jest ARFP), którego celem jest promowanie i nagradzanie osób działających na rzecz dobra wspólnego w społecznościach lokalnych.

→ dotacja PAFW wyniosła **7.541.449** USD,
w tym 1.147.287 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

→ więcej informacji:
www.dzialajlokalnie.pl

WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Celem programu jest zapewnianie organizacjom pozarządowym i liderom społecznym w Polsce, szczególnie z małych miast i wsi, wsparcia instytucjonalnego poprzez dostęp do informacji, poradnictwa i szkoleń. Idzie o poprawę warunków funkcjonowania organizacji i podniesienie jakości zarządzania nimi, a przez to o bardziej efektywne działanie i skuteczną realizację projektów społecznych.

Obecnie program składa się z trzech równoległych ścieżek.

Pierwsza – „Wspieranie Organizacji Pozarządowych” (dawniej „TWI”) – to system informacji dla organizacji pozarządowych, którego głównym komponentem jest Portal Organizacji Pozarządowych „ngo.pl” (w 2010 roku odnotował średnio 700 tysięcy odwiedzin miesięcznie). Na system składają się ponadto Informatarium z Infolinią 0-801-646-719, badania i publikacje, a także kwartalnik „Trzeci Sektor” wydawany przez Instytut Spraw Publicznych.

Druga ścieżka – „EURO-NGO+” – ma na celu zwiększenie przez organizacje pozarządowe pozyskiwania środków Unii Europejskiej. Stanowią one kontynuację programu PAFW „EURO-NGO”, realizowanego w latach 2003–2006 przez sieć SPLOT oraz Stowarzyszenie na Rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, dzięki któremu w latach 2004-2006 polskie organizacje pozarządowe pozyskały ze środków Unii Europejskiej ponad 48 milionów dolarów. Działania informacyjne – takie jak serwis www.eu.ngo.pl, prowadzone są obecnie przez Federację Organizacji Pozarządowych Centrum Szpitalna, zaś działania rzecznicze – przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych (OFOP). Oferta obejmuje również wsparcie eksperckie w tym zakresie dla organizacji Trzeciego Sektora.

Trzecia ścieżka – realizowana pod nazwą „Zarządzanie Finansami w Organizacjach Pozarządowych FIMANGO” – to szkolenia, poradnictwo i publikacje dla osób odpowiedzialnych za zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych, w większości spoza dużych aglomeracji miejskich. Łącznie, w latach 2000-2010, w tego typu szkoleniach wzięło udział ponad 2300 osób, w tym w minionym roku 184 osoby, reprezentujące 142 organizacje z całej Polski. Szkolenia realizowane są przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

→ dotacje PAFW wyniosły:

- ścieżka „TWI”: **1.980.575** USD,
w tym 324.736 USD w 2010 roku
  - ścieżka „EURO-NGO+”: **1.522.375** USD,
w tym 62.236 USD w 2010 roku
  - ścieżka „FIMANGO”: **906.145** USD,
w tym 63.532 USD w 2010 roku
-

→ realizatorzy programu:
Stowarzyszenie Klon/Jawor
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (ścieżka „FIMANGO”)

→ więcej informacji:
www.ngo.pl; www.eu.ngo.pl

Rozwój społeczności lokalnych

LIDERZY PAFW

Celem programu, realizowanego z zaangażowaniem Stowarzyszenia Szkoła Liderów, jest wsparcie rozwoju umiejętności i kwalifikacji osób podejmujących działania na rzecz swoich społeczności, głównie poprzez wykorzystanie metody tutoring, polegającej na stałej współpracy lokalnego lidera z doświadczonym tutorem. Program jest skierowany do aktywnych uczestników lokalnych projektów finansowanych w ramach różnych programów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, a zwłaszcza: „Działaj Lokalnie”, „Równać Szanse”, „English Teaching”, „Przemiany w Regionie” (RITA), „Więć Aktywna: budowa społeczeństwa informacyjnego” (e-VITA), „Dla Dzieci” oraz „Obywatel i Prawo”.

Zasadniczą część programu to trwająca 12 miesięcy współpraca lidera z tutorem oraz cykl szkoleń dostosowany do potrzeb oraz priorytetów ich uczestników, na który składają się m.in.: planowanie własnego rozwoju, budowanie zespołu, kierowanie organizacją, komunikacja, angażowanie otoczenia i budowanie partnerstwa lokalnego. Nabyte podczas udziału w programie umiejętności mają pomóc liderom w podejmowanych przez nich działaniach na rzecz lokalnych społeczności.

Istotnym komponentem programu jest oferta dla absolwentów (inicjatywa „Alumni”). Umożliwia ona m.in. uczestnictwo w spotkaniach ze znanymi osobami życia publicznego, udział w warsztatach dostosowanych do potrzeb absolwentów, a także możliwość uzyskania dotacji z funduszu rozwojowego programu na podnoszenie liderekich kompetencji. Dzięki subskrypcji elektronicznego newslettera absolwenci regularnie otrzymu-

ją informacje o bieżących działaniach prowadzonych w ramach programu. Wymiana doświadczeń pomiędzy liderami jest możliwa także poprzez rokroczne spotkania uczestników oraz portale społecznościowe, m.in. blog w serwisie Twitter.

W wyniku współpracy z Ambasadą USA w Warszawie, grupy liderów i ich tutorów wyjechały na trzy wizyty studyjne do USA (w roku 2008, 2009 i 2010), gdzie uczestniczyły w spotkaniach z władzami lokalnymi oraz zapoznawały się z działalnością miejscowych organizacji pozarządowych.

Efekty dotychczasowych sześciu edycji programu to podniesienie kwalifikacji 340 liderów lokalnych z całej Polski oraz powstanie ich aktywnej ogólnopolskiej sieci, a także wykształcenie ponad 50 specjalistów w zakresie stosowania metody tutoring.

Siódma edycja programu rozpoczęła się w styczniu 2011 roku i potrwa do czerwca 2012 roku.

→ dotacja PAFW wyniosła **1.840.069** USD, w tym 333.333 USD w 2010 roku

---

→ realizator programu:
Stowarzyszenie Szkoła Liderów

→ więcej informacji:
www.liderzy.pl

WORK IN POLAND

Celem przedsięwzięcia, opartego na doświadczeniach realizowanego w latach 2001-2006 programu „Bezrobocie – co robić”, było wzmocnienie kompetencji i sprawności organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia usług dla rynku pracy.

W latach 2007-2009 program składał się z kilku wzajemnie powiązanych segmentów: badań i analiz, działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do organizacji pozarządowych, a także grantów finansujących lokalne projekty, realizowanych na rynku pracy z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych.

W ramach pierwszego segmentu opracowano trzy publikacje: „Współczesne procesy migracyjne w Polsce a aktywność organizacji pozarządowych w obszarach powiązanych z rynkiem pracy”, „Nowe technologie w organizacjach pozarządowych” oraz 4 studia przypadków (case study) zawierających przykłady wykorzystania metod i narzędzi ICT w działaniach na rynku pracy, z uwzględnieniem doświadczeń zagranicznych.

Program obejmował także działania informacyjne (m.in. portal www.bezrobocie.org.pl) i edukacyjne skierowane do organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych oraz ich samorządowych partnerów (10 seminariów z udziałem blisko 500 osób i cykl szkoleń dla przedstawicieli 30 organizacji). Pięć organizacji uczestniczących w szkoleniach otrzymało dofinansowanie w ramach konkursu grantowego na projekty poświęcone tematyce migracji oraz wykorzystujące nowoczesne technologie informacyjne z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy. Dziesięć innych organizacji otrzymało wsparcie doradcze.

Celem edycji 2009-2010, będącej jednocześnie podsumowaniem dotychczasowego zaangażowania PAFW w obszarze rynku pracy, było upowszechnianie doświadczeń programu, zwłaszcza w zakresie metodologii outplacementu, głównie poprzez działania informacyjno-promocyjne adresowane do blisko 1500 przedstawicieli organizacji pozarządowych, małego biznesu oraz publicznych służb zatrudnienia. Służył temu cykl seminariów poświęconych outplacementowi, których głównym elementem była dyskusja na temat powiatowych strategii zatrudnienia. Dokonana została analiza i ocena wybranych lokalnych strategii zatrudnienia pod kątem

włączania w ich realizację organizacji pozarządowych. Oferta programu objęła także szkolenia dla organizacji pozarządowych prowadzone metodą „distance learning”, poświęcone przygotowywaniu projektów z wykorzystaniem metody outplacementu i pozyskiwaniu środków na ich realizację. W szkoleniach wzięli udział przedstawiciele 36 organizacji z całego kraju.

→ dotacja PAFW wyniosła **810.277** USD,
w tym 37.925 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

→ więcej informacji:
www.bezrobocie.org.pl

WIEŚ AKTYWNA: BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO (e-VITA)

Przedsięwzięcie wyrasta z doświadczeń programu „Wieś Aktywna” (VITA), realizowanego w latach 2001–2003. Jego celem jest promocja wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju lokalnym. Program jest adresowany do społeczności wsi i małych miast – w szczególności do samorządów lokalnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i młodzieży.

Program pilotażowy „e-VITA” realizowany był w latach 2004–2005 w sześciu gminach wybranych w drodze konkursu: w Białogardzie, Cekcynie, Małym Płocku, Reczu, Stoszewicach i Zelowie. W gminach tych zaplanowano i zbudowano infrastrukturę teleinformatyczną w 41 instytucjach samorządu lokalnego, którym zapewniono szerokopasmowy, publiczny dostęp do Internetu (m.in. w szkołach, bibliotekach, urzędach gmin i gminnych centrach informacji). Oferta programu zawierała także szkolenia, doradztwo oraz granty na realizację lokalnych projektów wykorzystania ICT. Jego uczestnicy zwiększyli swoje umiejętności wykorzystania komputerów i Internetu w poszukiwaniu pracy, rozwoju przedsiębiorstw oraz w realizacji różnych inicjatyw spo-

Rozwój społeczności lokalnych

lecznych. Samorządy uzyskały wiedzę niezbędną przy opracowywaniu projektów finansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Realizacja pilotażowej edycji programu pozwoliła opracować i zweryfikować dostosowaną do polskich realiów metodę informatyzacji („Metoda e-VITA”). Została ona opracowana przez PAFW i Fundację Wspomagania Wsi; zakłada kompleksowe działania prowadzące do wykorzystania technik informacyjnych w rozwoju lokalnych społeczności. Uwzględnia czynniki techniczne, ekonomiczne i społeczne. Może być wdrażana z pomocą krajowych oraz zagranicznych źródeł finansowania, w tym z Unii Europejskiej. Pozwala aktywizować lokalne społeczności wokół rozwiązywania własnych problemów, zaspokajania potrzeb i podejmowania nowych wyzwań z wykorzystaniem technologii informacyjnych.

Realizacja drugiej edycji programu zakończyła się w 2008 roku. Na konkurs grantowy dla partnerstw lokalnych składających się z samorządów, organizacji pozarządowych i innych instytucji złożyło wnioski 66 partnerstw, a 13 z nich zaproszono do programu (8 nowych i 5 uczestniczących w działaniach pilotażowych). W efekcie powstało 11 gminnych, niekomercyjnych sieci komputerowych, dzięki którym dostęp do Internetu uzyskali mieszkańcy 60 wsi. W 11 miejscowościach powstały publiczne punkty dostępu do Internetu. 1360 mieszkańców z 12 gmin zdobyło wiedzę dotyczącą korzystania z komputera i Internetu. 500 osób uczestniczyło w szkoleniach z zakresu tworzenia projektów internetowych. Zrealizowano szereg inicjatyw z wykorzystaniem Internetu, m.in. gminne strony społeczne i edukacyjne. Opracowano strategię informatyzacji dla 13 gmin.

Trzecia runda programu, rozpoczęta w 2009 roku, ma na celu przede wszystkim wsparcie ponadgminnych partnerstw w efektywnym wykorzystywaniu funduszy europejskich przeznaczonych na budowę sieci dostępu do Internetu na terenach wiejskich. Równocześnie kontynuowane są działania edukacyjne pokazujące możliwości Internetu i narzędzi ICT w pobudzaniu społecznej i gospodarczej aktywności mieszkańców małych miast i wsi. W wyniku ogólnopolskiego naboru do udziału w programie zakwalifikowanych zostało pięć partnerstw, które wykorzystując „Metodę e-VITA” realizują międzygminne projekty służące budowie społeczeństwa informacyjnego. Wspólne przedsięwzięcia obejmują – oprócz tworzenia infrastruktury – szkolenia dla pracowników gminnych instytucji oraz mieszkańców w zakresie wykorzystania technologii informacyjnych, a także rozwój usług i zasobów dostępnych dla mieszkańców. Ponadto, we współpracy z Urzędem Komunikacji Elektronicznej, w minionym roku zostały wydane poradniki dla samorządów lokalnych na temat budowy sieci szerokopasmowych na terenach wiejskich.

→ dotacja PAFW wyniosła **1.654.889** USD, w tym 147.564 USD w 2010 roku

→ realizator programu i partner współfinansujący:
Fundacja Wspomagania Wsi

→ więcej informacji:
www.witrynawiejska.org.pl, www.internetnawsi.pl

KONKURS „PRO PUBLICO BONO”

Konkurs na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską „Pro Publico Bono” został zainicjowany w 1999 roku przez Premiera Jerzego Buzka. Od 2000 r. Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest fundatorem nagród konkursowych.

Celem Konkursu, organizowanego pod auspicjami Rzecznika Praw Obywatelskich, jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez coroczne wyłanianie i promocję najbardziej wartościowych działań organizacji pozarządowych – w skali kraju, regionu, a zwłaszcza lokalnej społeczności. Są one realizowane w zakresie edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i charytatywnej, rozwoju środowiska i regionu, a także dyplomacji społecznej i integracji europejskiej. W Kapitułę Konkursu, której przewodniczy Profesor Andrzej Zoll, zasiadają znane osobistości oraz laureaci głównych nagród poprzedniej edycji. Pierwszym honorowym przewodniczącym Kapituły był Jan Nowak-Jeziorański†.

Kapituła przy ocenie zgłaszanej inicjatywy bierze pod uwagę jej społeczne znaczenie, innowacyjność, wpływ na rozwój i konkurencyjność miejscowości, efektywność oraz przejrzystość wykorzystania środków społecznych. Ponadto Kapituła uwzględnia stabilność instytucjonalną danej organizacji, przestrzeganie etycznych metod w działaniu, a także jakość współpracy z administracją publiczną oraz innymi instytucjami. Wyróżnione organizacje otrzymują nagrody pieniężne, które najczęściej służą kontynuacji podejmowanych przedsięwzięć.

W 2009 roku w Konkursie przyznano Nagrodę Dwudziestolecia Odrodzenia Niepodległej Polski „Pro Publico Bono”. Laureatami nagrody zostali ex aequo: Fundacja Ośrodka KARTA, Fundacja Pomocy Wzajemnej BARKA oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, której założycielem był Profesor Jerzy Reguński, współtwórca reformy samorządowej w Polsce.

W ramach programu fundowana jest także jedna z nagród Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich – Nagroda im. Bolesława Wierzbiańskiego dla redakcji lokalnych tytułów prasowych z miejscowości do 100 tysięcy mieszkańców. W 2010 roku nagrodę otrzymała redakcja „Tygodnika Siedleckiego”.

→ dotacja PAFW wyniosła **1.930.408** USD, w tym 10.668 USD w 2010 roku

---

→ realizator programu:
Fundacja Przestrzeni Obywatelskiej „Pro Publico Bono”

→ więcej informacji:
www.propublicobono.pl

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

Od roku 2008 Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gatesów w przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. Program jest prowadzony w ramach szerszej inicjatywy Fundacji Gatesów – „Global Libraries” – obejmującej kilkanaście krajów. Program Rozwoju Bibliotek realizuje w Polsce Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI), utworzona w 2008 roku przez PAFW.

Program jest skierowany do bibliotek wraz z ich filiami w gminach wiejskich, wiejsko-miejskich oraz w miastach do 20 tysięcy mieszkańców. Jego główny cel to pomoc bibliotekom w przeobrażaniu się w nowoczesne, wielofunkcyjne centra informacyjne, kulturalne i edukacyjne, animujące także aktywność obywatelską. Dzięki wsparciu, jakie otrzyma blisko 3330 placówek bibliotecznych z ponad tysiąca gmin, dziesiątki tysięcy mieszkańców wsi i małych miast uzyskają dostęp do nowoczesnych narzędzi zdobywania wiedzy i informacji, a także umiejętność korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Istotną częścią programu jest wzmacnianie kompetencji i prestiżu zawodowego bibliotekarzy, m.in. poprzez zakrojone na szeroką skalę szkolenia.

W 2008 roku realizowana była faza planistyczna, mająca na celu opracowanie szczegółowego planu pomocy polskim bibliotekom w zapewnieniu im sprzętu komputerowego i oprogramowania, a także szkoleń dla bibliotekarzy i użytkowników bibliotek. Podpisane zostało wówczas także Porozumienie o Współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które

Rozwój społeczności lokalnych

równolegle prowadzi długofalowy program „Biblioteka+”; jego realizatorem jest Instytut Książki. Cele obydwu przedsięwzięć są zbieżne, stąd intencją PAFW oraz Ministerstwa było tak kształtować swoje programy, aby mogły się wzajemnie wzmacniać i uzupełniać.

W 2009 roku rozpoczęła się faza realizacyjna Programu Rozwoju Bibliotek. O przyjęcie do programu starały się aż 2884 placówki biblioteczne z całej Polski. Do pierwszej rundy zakwalifikowano 64% chętnych – łącznie 1865 placówek, w tym 610 bibliotek gminnych i 1255 filii. Uczestnicy programu otrzymują wsparcie merytoryczne poprzez szkolenia (m.in. warsztaty planowania pracy biblioteki zakończone opracowaniem planu rozwoju, szkolenia informatyczne i szkolenia specjalistyczne profilujące dalszy rozwój biblioteki, z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności) oraz wsparcie technologiczne w postaci nowoczesnego sprzętu komputerowego (w tym urządzeń wielofunkcyjnych, drukarek, laptopów, projektorów multimedialnych i aparatów cyfrowych), a także oprogramowanie przekazane bezpłatnie przez firmę Microsoft. Ponadto placówki biblioteczne mają możliwość aplikowania o granty na dofinansowanie działań ujętych w planach rozwoju bibliotek, a także na organizację spotkań współpracujących ze sobą placówek celem integracji lokalnego środowiska bibliotekarzy i wymiany doświadczeń.

W ramach programu działa Krajowe Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Bibliotek, w skład którego wchodzi ponad stu przedstawicieli świata nauki, sztuki, gospodarki, mediów, polityki oraz sektora pozarządowego. Ponadto FRISI zawarła już 16 Partnerstw Regionalnych z władzami wojewódzkimi w całej Polsce. Partnerstwa te mają formułę otwartą – oprócz samorządów uczestniczą w nich często inne instytucje, takie jak uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe, czy gospodarcze. Ich celem jest promocja idei modernizacji bibliotek publicznych w małych miejscowościach i wspieranie inicjatyw, które służą transformacji placówek bibliotecznych w prężne ośrodki życia lokalnego. Podejmowane są również działania mające na celu wzmocnienie całego systemu bibliotecznego, m.in. poprzez współpracę z Biblioteką Narodową, wojewódzkimi bibliotekami publicznymi, Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich oraz Polskim Towarzystwem Bibliologicznym.

W 2009 roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informatycznego oraz Grupa Telekomunikacja Polska S.A. zawarły porozumienie w sprawie informatyzacji polskich bibliotek. Na mocy porozumienia Grupa TP zaoferowała wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce bezpłatne podłączenie do Internetu w technologii kablowej bądź w systemie bezprzewodowym o najwyższej możliwej przepustowości łącza w danej lokalizacji, a także zwolnienie z opłat abonamentowych przez trzy lata. Dotychczas z oferty tej skorzystało 3300 bibliotek.

W 2010 roku miała miejsce ogólnopolska kampania promocyjno-informacyjna, której elementami były spoty, reklamy wielkoformatowe, wystawa „Biblioteka. Miejsce czytania, miejsce działania” oraz konkurs internetowy „Spotkajmy się w bibliotece” ogłoszony na portalu www.biblioteki.org. Popularyzacji bibliotek i programu służył również pierwszy ogólnopolski kongres bibliotek publicznych, zorganizowany w 2010 roku pod hasłem „Biblioteka: Lubię to! – więcej niż kongres”; udział w nim wzięło blisko 500 osób. Większość uczestników stanowili bibliotekarze z małych miejscowości.

Do drugiej rundy programu, której rozstrzygnięcie nastąpiło wiosną 2011 r., zakwalifikowało się ponad 1461 bibliotek. Łącznie w programie będzie więc brało udział ponad 3300 placówek z całej Polski. Rekordzistą jest województwo lubuskie, z którego do programu trafiło niemal 90% bibliotek.

W działalność na rzecz placówek bibliotecznych zaangażowały się organizacje pozarządowe, w tym przede wszystkim Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja

Ośrodka KARTA, Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego oraz Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”. Przygotowały one dla bibliotek ciekawe propozycje wspólnego działania i poszerzania ich usług w ramach oferty „Organizacje pozarządowe bibliotekom”.

Zaplanowany na pięć lat Program Rozwoju Bibliotek jest finansowany głównie z grantu w wysokości 28 mln USD, przekazanego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności przez Fundację Billa i Melindy Gatesów. Firma Microsoft przekazuje bezpłatnie bibliotekom oprogramowanie o łącznej wartości 5 mln USD.

→ dotacja PAFW wyniosła **367.608** USD, w tym 117.365 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

→ więcej informacji:
www.biblioteki.org

LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

Celem przedsięwzięcia jest inicjowanie współpracy między uczestnikami różnych programów PAFW na rzecz tworzenia partnerstw mających realizować projekty ważne dla lokalnych społeczności. Motyw przewodni podejmowanych działań stanowi dobro wspólne.

Dzięki różnorodnej ofercie programowej PAFW w wielu gminach w Polsce przeprowadzono projekty, których uczestnicy zdobyli doświadczenia i wypracowali zasoby stwarzające szansę na wyzwolenie dodatkowej energii obywatelskiej, wzmacniającej kapitał społeczny. Program „Lokalne Partnerstwa PAFW” stwarza beneficjentom takich projektów możliwość podejmowania partnerskich przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał społeczny w działaniach na rzecz dobra wspólnego.

W pierwszej edycji programu, w 34 gminach, w których realizowane były różne programy PAFW (m.in. „Działaj Lokalnie”, „Liderzy PAFW”, „English Teaching”, „Równać Szanse”, „Szkoła Ucząca Się”, „Wolontariat Studenc-

ki”, „Dla Dzieci”, „Obywatel i Prawo”, „Przemiany w Regionie”), powstały partnerstwa składające się z samorządów, organizacji pozarządowych, firm i mediów, a ich liderami były Lokalne Organizacje Grantowe uczestniczące w programie „Działaj Lokalnie”. Komisja konkursowa przyznała dotacje inicjatywom zgłoszonym przez 8 partnerstw. Inicjatywy te, służące budowie dobra wspólnego, były realizowane w 2009 roku w 16 gminach z różnych regionów Polski. Pierwsza edycja programu pokazała, że praca na rzecz dobra wspólnego to bardzo dobry sposób na zaangażowanie różnych partnerów lokalnych i aktywizację społeczną. Świadczą o tym efekty projektów, m.in. zmiana regulacji prawnych w celu zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w Żywcu, powstanie pierwszego młodzieżowego radia internetowego w Nidzicy, stworzenie mobilnej przestrzeni partycypacji obywatelskiej w Pelplinie i Gniewie, czy oczyszczenie kilkunastu kilometrów rzeki Strwiąż przez wolontariuszy bieszczadzkich.

Doświadczenia zebrane podczas realizacji inicjatyw lokalnych partnerstw posłużyły za podstawę do opracowania nowej metody animacji społeczności lokalnych przez ekspertów Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”. Metoda ta została zaprezentowana w publikacji „Jak budować dobro wspólne? Poradnik dla działających lokalnie”, wydanej przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

W drugiej edycji programu, rozpoczętej w 2010 roku, dofinansowano projekty 7 nowych partnerstw. Dotacje przyznano także 8 partnerstwom na kontynuację przedsięwzięć realizowanych przez nie w pierwszej edycji. Projekty prowadzone przez wszystkie 15 partnerstw

Rozwój społeczności lokalnych

na terenie 27 gmin, z udziałem blisko 200 partnerów lokalnych, koncentrują się na zmianach w przestrzeni publicznej, promocji sportu i aktywnych form spędzania czasu, integracji społeczności wokół turystyki oraz kulturowaniu lokalnych tradycji. W ich realizację licznie zaangażowani są mieszkańcy gmin i wolontariusze.

Wzmacnianiu trwałości partnerstw i wymianie doświadczeń służą spotkania regionalne, warsztaty oraz elektroniczny newsletter programu.

→ dotacja PAFW wyniosła **732.774** USD, w tym 184.170 USD w 2010 roku

---

→ realizator programu:
Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

→ więcej informacji:
www.lokalnepartnerstwa.org.pl

OBYWATEL I PRAWO

Celem programu, rozpoczętego w 2002 roku, jest wspomaganie rozwoju różnych społecznych form poradnictwa obywatelskiego i prawnego poprzez wspieranie organizacji pozarządowych udzielających bezpłatnych, specjalistycznych informacji prawnych i porad, a także aktywizację obywateli w korzystaniu ze swoich praw w sferze publicznej.

Program przede wszystkim zapewnia pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, a jednocześnie rozwija debatę publiczną na temat reformy systemu dostępu do pomocy prawnej.

Działaniom programu patronuje Rada Ekspertów złożona z autorytetów środowisk prawnych. Zadaniem Rady jest wypracowywanie rekomendacji odnośnie rozwiązań ułatwiających obywatelom dostęp do pomocy prawnej. Ponadto Rada zleca projekty pilotażowe podejmujące problemy o charakterze systemowym; dotychczas dotyczyły one m.in. litygacji strategicznej w zakresie wybranej kwestii związanej z dostępem obywateli do pomocy prawnej, efektywnych metod opracowywania i dystrybucji informatorów prawnych dla

obywateli, upowszechnienia mediacji cywilnej jako alternatywnego sposobu rozwiązywania sporów, współpracy organizacji pozarządowych z korporacjami prawniczymi na rzecz zwiększania dostępu najuboższych do pomocy prawnej. Rada daje impuls do debaty publicznej poprzez organizację otwartych seminariów z udziałem przedstawicieli środowisk prawnych i mediów; dyskutowano między innymi na temat problemów ograniczonego dostępu do zawodów prawniczych, ograniczeń w dostępie obywateli do bezpłatnej pomocy prawnej oraz wyzwań stojących przed wymiarem sprawiedliwości. Efekty działań Rady Ekspertów były upowszechniane wśród pozarządowych organizacji poradniczych, w środowisku prawników, a także wśród decydentów i administracji wymiaru sprawiedliwości. W rezultacie prac Rady powstały m.in. wortal www.mediacjajestemza.pl promujący mediację cywilną oraz Centrum Pro Bono, za pośrednictwem którego organizacje pozarządowe mogą uzyskać bezpłatną pomoc prawną ze strony renomowanych kancelarii prawniczych.

W ramach czwartej edycji programu powstało Forum „Aktywny Obywatel” – niezależne ciało opiniotwórcze, które zajmuje się badaniami nad barierami ograniczającymi frekwencję wyborczą oraz wypracowaniem i upowszechnianiem rekomendacji na rzecz poprawy aktywności wyborczej obywateli. Forum skupia kilkanaście osób zaangażowanych w inicjatywy zwiększenia partycypacji wyborców, w tym ekspertów (socjologów, psychologów, politologów i konstytucjonalistów) oraz liderów organizacji pozarządowych.

W piątej edycji, realizowanej w latach 2009-2010, w konkursie grantowym udzielono wsparcia dla 26 projektów, których celem było m.in. zdefiniowanie podstawowych pojęć z zakresu poradnictwa prawnego, przygotowanie analizy nt. dostępu do informacji o aktach prawnych i orzecznictwie, a także współpraca organizacji pozarządowych z socjologami prawa. Konferencja zorganizowana w grudniu 2010 roku, podsumowująca tę edycję, była również okazją do debaty na temat roli i upowszechniania mediacji, relacji prawnik a wrażliwość społeczna, a także do spotkania socjologów prawa z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi poradnictwo prawne i obywatelskie.

W dotychczasowych pięciu edycjach programu poprzez

konkursy grantowe dofinansowano łącznie 117 projektów, w tym przedsięwzięcia realizowane przez organizacje pozarządowe w małych miejscowościach. Projekty te pozwoliły na udzielenie ponad 150 tysięcy porad prawnych, głównie osobom z grup społecznie marginalizowanych, takich jak: ofiary przemocy, mniejszości etniczne, rodziny zaginionych, chorzy. Ponadto w ramach projektów tworzone były nowe punkty poradnictwa prawnego i obywatelskiego, wydawane publikacje, organizowane szkolenia i konferencje. Łącznie na realizację konkursów grantowych PAFW przeznaczyła blisko 1.600.000 USD.

W ramach szóstej edycji programu, rozpoczętej już w 2011 roku, granty otrzymało 14 projektów w zakresie prowadzenia specjalistycznego poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Specjalny grant został przyznany Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych na poprawienie jakości porad świadczonych przez kliniki prawa oraz upowszechnianie doświadczeń poradni uniwersyteckich.

→ dotacja PAFW wyniosła **2.488.031** USD,
w tym 198.808 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
Institut Spraw Publicznych

AKCJA „POWÓDŹ. POMAGAMY!”

Rozpoczęta w maju 2010 akcja „Powódź. Pomagamy!” była wspólnym przedsięwzięciem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej i Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, prowadzonym pod patronatem „Gazety Wyborczej”. Akcja miała na celu pomoc szkołom i gminnym bibliotekom publicznym z terenów wiejskich i małych miast dotkniętych powodzią. Równoległe PAFW wraz z Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce uruchomiła akcję pomocy dla lokalnych organizacji społecznych dotkniętych powodzią z terenów objętych programem „Działaj Lokalnie”. Łącznie na pomoc została przeznaczona kwota około 1,5 miliona złotych ze

środków PAFW. Udzielono także wsparcia portalowi www.powodz.ngo.pl.

Na odnowienie zniszczonego wyposażenia szkół i bibliotek publicznych oraz na ich doposażenie PAFW przeznaczyła 1 mln złotych. Placówki te mogły ubiegać się o granty w wysokości do 15 tysięcy złotych. Akcję koordynowało Centrum Edukacji Obywatelskiej. W konkursie grantowym ze środków PAFW, decyzją niezależnej komisji, granty trafiły do 72 placówek.

Akcja przyciągnęła także inne podmioty chętne do udzielania pomocy w formie finansowej lub rzeczowej. Państwowe Przedsiębiorstwo Porty Lotnicze przekazało 500 tysięcy złotych czterem wybranym szkołom: w Zagłobie, Świnarach oraz dwóm w Wilkowie. Biblioteka Narodowa zaoferowała bibliotekom dostęp do dubletów, dzięki czemu każda z uszkodzonych w powodzi placówek ma szansę odnowić i uzupełnić swój księgozbiór, a także udostępniła najnowszą wersję programu MAK do katalogowania zbiorów oraz specjalistyczną pomoc konserwatorską. Do akcji włączyły się także firmy: oddział wrocławski Microsoft, VB Leasing Polska S.A., Philips Lighting Poland S.A., Saint-Gobain i METRO GROUP. Ponadto wiele prywatnych osób organizowało zbiórki książek, zabawek, środków czystości, bądź zbiórki pieniędzy na rzecz konkretnych placówek, korzystając z porad CEO zorientowanego w potrzebach uszkodzonych przez powódź instytucji.

Pomoc PAFW objęła nie tylko szkoły i biblioteki; wraz z Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce uruchomiona została akcja wsparcia dla organizacji pozarządowych dotkniętych powodzią z terenów objętych programem „Działaj Lokalnie”. PAFW przeznaczyła na ten cel około

Rozwój społeczności lokalnych

500 tysięcy złotych. Granty dla poszkodowanych organizacji były przyznawane przez Ośrodki Działaj Lokalnie. Pomoc finansowa była skierowana na zakup sprzętu i wyposażenia, drobne prace remontowe, oraz – w uzasadnionych przypadkach – na wsparcie projektów społecznych zagrożonych w wyniku powodzi. W tym komponencie akcji „Powódź. Pomagamy!” wsparcie objęło 70 organizacji, wśród nich wiele Ochotniczych Straży Pożarnych.

→ koordynator akcji pomocy dla szkół i bibliotek:
[Centrum Edukacji Obywatelskiej](#)

→ koordynator akcji pomocy dla organizacji społecznych:
[Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce](#)

Dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji

- STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA
- PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

Dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji

STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA

Program, rozpoczęty w 2000 roku, ma celu przekazywanie polskich doświadczeń w zakresie transformacji ustrojowej przedstawicielom krajów Europy Środkowej i Wschodniej poprzez dwusemestralne studia uzupełniające na polskich uczelniach. Aktualnie program jest adresowany do kandydatów z Ukrainy, Białorusi, Rosji a także Mołdawii, Gruzji, Armenii, Azerbejdżanu, Kazachstanu i Kirgistanu. W ramach indywidualnych programów nauki stypendyści Kirklanda studiuje m.in. wybrane aspekty ekonomii i zarządzania, administracji publicznej i biznesu, prawa, nauk społecznych czy politycznych.

Stypendium rozpoczyna się kursem przygotowawczym, którego celem jest przekazanie i usystematyzowanie wiedzy z zakresu historii, sytuacji politycznej i społecznej Polski. Następnie stypendyści realizują swoje indywidualne programy na uczelniach Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia i Lublina, przygotowując pod kierunkiem opiekunów naukowych prace semestralne i dyplomowe. Organizowane są zjazdy integracyjno-merytoryczne, a także staże w instytucjach państwowych (np. w Sądzie Najwyższym, Narodowym Banku Polskim czy urzędach marszałkowskich), pozarządowych oraz prywatnych. Dodatkowym elementem programu są zajęcia z zakresu realizacji projektów i pracy zespołowej.

W latach 2000-2010 program ukończyło 418 stypendystów, w tym z Ukrainy 209 osób, z Białorusi – 103 osoby, z Rosji – 18 osób, z Litwy – 12, ze Słowacji – 10, z Mołdawii – 9, z Gruzji – 31, z Armenii - 12, z Kazach-

stanu – 9, z Azerbejdżanu – 3 i z Kirgistanu – 2. Większość stypendystów studiowało ekonomię i zarządzanie – 153 osoby, prawo – 74 osoby, administrację publiczną – 61 osób oraz nauki polityczne i dziennikarstwo – 58 osób. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili pracownicy wyższych uczelni (164 osoby) oraz urzędnicy i eksperci (86 osób).

Po zakończeniu programu z absolwentami utrzymywany jest regularny kontakt – dzięki biuletynowi, zjazdom absolwentów oraz poprzez stronę internetową www.kirkland.edu.pl. Byli stypendyści korzystają ze wsparcia Koordynatora Projektów Poststypendialnych, którego rolą jest pomóc absolwentom w utrzymywaniu kontaktów z Polską, a także w podejmowaniu przez nich wspólnych przedsięwzięć.

Grupa stypendystów Kirklanda z rocznika 2010/11 liczy 47 osób, w tym z Ukrainy – 23 osoby, z Rosji – 9 osób, z Białorusi, Gruzji i Kazachstanu – po 4 osoby, z Armenii – 2 osoby, po jednej osobie z Mołdawii i Azerbejdżanu. Najpopularniejszym kierunkiem wśród stypendystów jest ekonomia i zarządzanie, dużym zainteresowaniem cieszą się także administracja publiczna i prawo.

→ dotacja PAFW wyniosła **7.280.301** USD,
w tym 842.009 USD w 2010 roku

→ realizator programu:
[Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta](#)

→ więcej informacji:
www.kirkland.edu.pl

PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

Rozpoczęty w 2000 roku program jest adresowany do organizacji pozarządowych oraz instytucji edukacyjnych, które chcą dzielić się polskimi doświadczeniami w zakresie przemian społeczno-gospodarczych z partnerami w krajach Europy Wschodniej, a także Kaukazu i Azji Centralnej.

W ramach programu, poprzez otwarte konkursy grantowe dla polskich organizacji pozarządowych, przyznawane są dotacje na projekty mające na celu przekazywanie polskich doświadczeń zwłaszcza w dziedzinie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienia trzeciego sektora i działań społecznych, przekształceń w samorządzie terytorialnym, reformy edukacji oraz funkcjonowania wolnych mediów. Dotacje są przyznawane także na nawiązywanie i rozwijanie współpracy na szczeblu lokalnym z partnerami z krajów objętych programem. Łącznie od rozpoczęcia programu dofinansowano 660 projektów.

Ponadto polskim organizacjom pozarządowym i szkołom oferowane są szkolenia oraz wsparcie eksperckie, a także pomoc w ustanawianiu kontaktów i rozwoju współpracy za granicą. Wymianie informacji między organizacjami i liderami społecznymi służy m.in. portal społecznościowy www.civicportal.org. Corocznie w ramach programu wspierana jest jedna z inicjatyw Międzynarodowego Forum Ekonomicznego w Krynicy.

Istotną częścią programu są realizowane od 2004 roku wizyty studyjne w Polsce („Study Tours to Poland” – STP). Ich celem jest przybliżanie realiów Polski oraz Unii Europejskiej aktywnym obywatelom z krajów Europy Wschodniej, przede wszystkim liderom studenckim z Białorusi, Rosji i Ukrainy oraz młodym profesjonalistom z tych i innych krajów regionu. Zagraniczni goście spotykają się w Polsce z przedstawicielami życia społecznego, środowisk akademickich, biznesu, poznają działalność organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych, a także nawiązują inne wartościowe kontakty.

Łącznie od 2004 roku w różnego typu wizytach studyjnych, których gospodarzami były polskie organizacje pozarządowe, uczestniczyło 4217 osób, w tym 1729 studentów i 2488 profesjonalistów reprezentujących różne środowiska.

→ dotacja PAFW wyniosła **10.832.830** USD, w tym 1.409.633 USD w 2010 roku

---

→ realizatorzy programu:

- „RITA” - Fundacja Edukacja dla Demokracji
  - „Study Tours to Poland” - Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego
-

→ więcej informacji:

www.rita.edudemo.org.pl; www.studytours.pl

- | PROGRAM „ENGLISH TEACHING”
Projekt „For the Blind and People of All Ages”
- | PROGRAM „RÓWNAĆ SZANSE”
Młodzi gwiazdki, czyli nie taki Wszechświat odległy
- | PROGRAM „PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI”
Kamil Wrzos – Od wolontariusza do koordynatora regionalnego „PROJEKTORA”
- | KONKURS „SENIORZY W AKCJI”
„Stuk-puk. Otwórz drzwi, pomogę Ci”
- | PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK
Wymarzone spotkanie z astronautą w bibliotece
- | PROGRAM „LIDERZY PAFW”
Wiesława Kowalska – Liderka PAFW „Społecznikiem Roku”
- | PROGRAM „LOKALNE PARTNERSTWA PAFW”
Kampania „Społeczna (re)akcja – stop krzywdzeniu dzieci”
- | PROGRAM „WIEŚ AKTYWA: BUDOWANIE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO” (e-VITA)
Budowanie społeczeństwa informacyjnego w gminie Cekcyn
- | PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE’A KIRKLANDA
Nazeli Aleksanyan – stypendystka aktywna w trzecim sektorze
- | PROGRAM „PRZEMIANY W REGIONIE” (RITA)
Wirtualna sieć edukacyjna w Tadżykistanie

→ PROGRAM „ENGLISH TEACHING”

Projekt „For the Blind and People of All Ages”

Młode osoby z niepełnosprawnością wzrokową z całej Polski wzięły udział w projekcie „For the Blind and People of All Ages”. Wystarczyło mieć komputer z dostępem do sieci. Pomysł przeprowadzenia zajęć z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych w kształceniu niepełnosprawnych zrodził się w odpowiedzi na ograniczoną ofertę skierowaną do tej grupy.

Dzięki dofinansowaniu w konkursie „Small Grants” w ramach programu „English Teaching” udało się nam przeprowadzić projekt, w którym młody człowiek zostaje niejako pchnięty w procesy twórcze, w inne postrzeganie otaczającej go rzeczywistości – mówi Beata Czogalla ze Stowarzyszenia „Świat bez granic – For the Blind and People of All Ages”, które z pomocą partnerów wdrażało projekt.

Inicjatywa miała na celu nie tylko zachęcenie osób niepełnosprawnych wzrokowo do zaangażowania się w proces edukacji twórczej i odkrywczej w towarzystwie osób pełnosprawnych, ale także otwarcie nauczycieli na zajęcia interaktywne z wykorzystaniem Internetu. Przeszkolono ponad 60 nauczycieli, którzy mają wśród swoich uczniów osoby z uszkodzonym narządem wzroku. Utworzono portal projektu „E-college – for the Blind and People of All Ages”. Zajęcia odbywały się w siedzibie Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Rybniku oraz w klasach wirtualnych. W październiku zajęcia poprowadziła Profesor Marion Hersh z Wydziału Inżynierii i Elektroniki Uniwersytetu Glasgow. Jedną z uczestniczek projektu, osobą niewidomą od urodzenia, zachęconą wynikami swojej pracy, podjęła studia na filologii angielskiej.

Największym sukcesem przedsięwzięcia było otwarcie się na edukację osób z niepełnosprawnością wzrokową oraz integrowanie osób z różnych środowisk w procesie edukacji.

”

Udało się nam przeprowadzić projekt, w którym młody człowiek zostaje niejako pchnięty w procesy twórcze, w inne postrzeganie otaczającej go rzeczywistości.

Beata Czogalla,
Stowarzyszenie „Świat bez granic –
For the Blind and People of All Ages”

→ PROGRAM „RÓWNAĆ SZANSE”

Młodzi gwiazdni, czyli nie taki Wszechświat odległy

Grupa 28 gimnazjalistów i licealistów z Włodawy w województwie lubelskim z entuzjazmem zaangażowała się w realizację projektu „Młodzi gwiazdni, czyli nie taki Wszechświat odległy”, przygotowanym przez Włodawskie Towarzystwo Edukacyjne w ramach programu „Równać Szanse”. Celem projektu było zainspirowanie nastolatków do prowadzenia własnych obserwacji, odkryć i zabaw astronomią. Uczestnicy projektu zamienili się w astronomów obserwujących gwiazdy na niebie, przewodników po sferach niebieskich dla swoich młodszych kolegów oraz autorów przewodnika dla młodych adeptów astronomii.

Pracowali intensywnie podczas cotygodniowych spotkań poszukując informacji w Internecie, dostępnych publikacjach i korzystając z nowoczesnego programu komputerowego „Astronomia”, aby dowiedzieć się, jak zorganizować obserwacje nieba i kiedy są ku temu najbardziej sprzyjające warunki. Młodzi pasjonaci astronomii przygotowali również przewodnik młodego astronoma, w którym znaleźć można wyszukane przez nich informacje i ciekawostki. Samodzielnie opracowane materiały zostały opatrzone przygotowanymi przez autorów zdjęciami. Fotografowanie gwiazd nie jest łatwym zadaniem – chcąc dobrze się do tego przygotować uczestnicy projektu wzięli udział w warsztatach fotograficznych. A później czekali na bezchmurne niebo, aby jak najpiękniej uchwycić widoczne ciała niebieskie.

Młodszych kolegów z włodawskich szkół podstawowych zaprasza do swojego obserwatorium, próbowali zainteresować astronomią, demonstrowali, jak używać sprzętu, uczyli, co można zaobserwować na niebie przez teleskop. Podczas specjalnych warsztatów młodzież została odpowiednio przygotowana do prowadzenia tego typu zajęć, nauczyła się, jak pokonać nieśmiałość i tremę. Dzięki przystępnej formie prezentacji i zapałowi, z jakim młodzież wprowadzała młodszych kolegów w świat astronomii, wielu z nich wielokrotnie powracało do młodzieżowego obserwatorium astronomicznego.

Na początku obawiałem się, że będą to typowo „szkolne” spotkania, a okazało się, że oprócz tego, że nauczyliśmy się w interesujący sposób poprzez rysunek, modele i multimedia, był jeszcze czas na dobrą zabawę i odkrywanie samego siebie – mówi Mateusz, jeden z uczestników zespołu realizującego projekt, a jego koleżanka Ewelina dodaje: Dla mnie osobście projekt był odskocznią od codzienności, od obowiązków szkolnych. Umożliwił mi realizację moich „małych marzeń” związanych z niebem. Nauczyłam się redagowania tekstów, obserwacji, autoprezentacji. Stałam się bardziej konsekwentna, a nawet uparta, gdy musiałam walczyć o teksty do publikacji. Poznałam wielu młodych ambitnych i inteligentnych ludzi, na których zawsze mogę liczyć.

”

Projekt był odskocznią od codzienności, od obowiązków szkolnych. Umożliwił mi realizację moich „małych marzeń” związanych z niebem.

Ewelina,
uczestniczka projektu

→ PROGRAM „PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI”

Kamil Wrzos – od wolontariusza do koordynatora regionalnego „PROJEKTORA”

Pochodzi z małej wsi koło Nałęczowa w województwie lubelskim. Swoją przygodę z wolontariatem rozpoczął w 2005 roku w programie „PROJEKTOR – wolontariat studencki” od wolontariusza przez lidera aż do regionalnego koordynatora programu. Podczas studiów ekonomicznych szukał różnych form aktywności, które pozwoliłyby mu zdobyć doświadczenie. Informację o programie znalazł w Internecie. Nie zastanawiając się długo, namówił przyjaciół i w ten sposób wyjechali na pierwsze długie wakacje z „PROJEKTOREM” – dotarli w Bieszczady, na Mazury i nad Bałtyk, podróżując od lipca do września po Polsce. Poza wyjazdami angażował się także w promocję programu na lubelskich uczelniach.

Program stał się dla mnie inspiracją do aktywności i inicjatyw, jakie dziś podejmuję. Jeżeli chodzi o działania w sektorze organizacji pozarządowych, pozwolił mi na wypracowanie wielu ważnych kompetencji: umiejętności pracy z ludźmi, kierowania zespołem, występów publicznych. Jest wiele wartości, których nie sposób wycenić czy wymienić – kontakty z innymi ludźmi, nawiązane w całym kraju przyjaźnie, uśmiechnięte dzieciaki, a także studenci, którzy podczas wyjazdów z „PROJEKTOREM” zrobili coś dla innych i uwierzyli w sens wolontariatu – podsumowuje Kamil.

Z czasem spróbował swoich sił jako regionalny koordynator programu w województwie podkarpackim, które stało się mu szczególnie bliskie po zrealizowanych tam projektach.

Jako uczestnik IV edycji programu „Liderzy PAFW” postanowił wraz z zespołem Fundacji Generator Inspiracji (dawniej Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży BARKA), którą założył w 2005 roku zainspirowany udziałem w „PROJEKTORZE”, wprowadzić wiele kluczowych zmian dotyczących strategii działań organizacji. Fundacja poza wspieraniem rozwoju programu „PROJEKTOR – wolontariat studencki” w województwie podkarpackim, bierze także

”

Jest wiele wartości, których nie sposób wycenić czy wymienić: kontakty z innymi ludźmi, nawiązane w całym kraju przyjaźnie, uśmiechnięte dzieciaki, a także studenci, którzy podczas wyjazdów z „PROJEKTOREM” zrobili coś dla innych i uwierzyli w sens wolontariatu.

Kamil Wrzos,
koordynator regionalny
programu „PROJEKTOR –
wolontariat studencki”.
Uczestnik IV edycji programu
„Liderzy PAFW”.

udział w innych programach Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (Programie Stypendiów Pomostowych, „English Teaching”).

Kamil Wrzos w swoich działaniach i zachęcaniu innych do włączania się w wolontariat podkreśla, że zawsze otwiera się na tę nieskończoną różnorodność możliwości, jakie daje nam życie, aby odkrywać i rozwijać potencjał, pasje, pragnienia i potrzeby drugiego człowieka. W przyszłości chce zarówno zwiększać skalę aktywności fundacji, jak również kontynuować działania z młodzieżą z terenów wiejskich i małych miast – to właśnie w młodych ludziach jest jego zdaniem szansa na lepszą przyszłość dla tego środowiska.

→ KONKURS „SENIORZY W AKCJI”

„Stuk-puk. Otwórz drzwi, pomogę Ci”

Prowadząc przez wiele lat zespół tańca dla osób starszych, pani Bożena Szczepańska, jedna z animatorek projektu „Stuk-puk. Otwórz drzwi, pomogę Ci”, który realizowany był w Tczewie dzięki dofinansowaniu w Konkursie „Seniorzy w Akcji”, zaobserwowała jak kolejne, dotąd aktywne osoby, muszą ze względu na chorobę i zaawansowany wiek pozostawać w domu.

Wspólnie z Małgorzatą Ciecholeńską, animatorką projektu reprezentującą młode pokolenie, oraz grupą aktywnych seniorów postanowiła dotrzeć do takich osób, aby mogły pozostawać w kontakcie ze swoimi rówieśnikami. Animatorzy wykorzystały do tych celów nowoczesne technologie. Przygotowały grupę seniorów-wolontariuszy do pracy z osobami starszymi pozostającymi w domach. Animatorzy 55+ wzięli udział w cyklu warsztatów pokazujących, jak pracować metodami aktywizującymi i jak w atrakcyjny sposób poprowadzić spotkanie podczas wizyty domowej. Ponadto wolontariusze zostali przeszkoleni z posługiwania się narzędziami internetowymi. Dzięki temu odwiedzani seniorzy mogli wysyłać e-maile i rozmawiać za pośrednictwem Skype’a ze swoimi rówieśnikami. Seniorzy-wolontariusze zorganizowali również

wideokonferencje, żeby umożliwić osobom pozostającym w domach udział w życiu społecznym, na przykład poprzez uczestnictwo w koncertach.

Zdobyte podczas realizacji projektu doświadczenia z zakresu animacji i upowszechnienie działań samopomocowych w grupie osób starszych pozwoliły na realizację kolejnych inicjatyw z aktywnym udziałem seniorów. Biorąc udział w dwóch edycjach projektu grupa animatorów 55+ poszerzyła swoje umiejętności o animację przestrzeni miejskich; w efekcie przygotowali kilka akcji happeningowych na Starym Mieście w Tczewie.

W realizacji projektu wzięło udział łącznie około 80 seniorów. 45 osób powyżej 55. roku życia rozwinęło swoje zdolności animacyjne, a obecnie aktywizują społeczności lokalne.

→ PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

Wymarzone spotkanie z astronautą w bibliotece

Marzę o tym, aby w mojej bibliotece był pojazd kosmiczny, a w jego środku ławeczki i miejsce do siedzenia, gdzie będziemy mogli czytać książki o gwiazdach. Ale najbardziej zależy mi na poznaniu prawdziwego astronauty. Chciałbym, aby mi opowiedział, jak wygląda Ziemia, gdy patrzy się na nią z kosmosu, czy widział jakieś obce pojazdy, a może ufoludki? – w ten sposób swoje wymarzone spotkanie w bibliotece opisał pięcioletni Mikołaj Mulka. Jego praca została wyróżniona w internetowym konkursie „Spotkajmy się w bibliotece” na www.biblioteki.org, a na spełnienie swojego marzenia nie musiał długo czekać.

W maju 2010 roku w Polsce, na zaproszenie PAFW i Ambasady USA, gościła załoga amerykańskiego promu „Endeavour”, która kilka miesięcy wcześniej odbyła lot w kosmos. Podczas kilkudziesięciu spotkań w szkołach i organizacjach pozarządowych, aktywnie uczestniczących w programach PAFW, inspirowała dzieci i młodzież z małych miejscowości do podejmowania wyzwań i wytrwałego dążenia do ich realizacji.

”

Najbardziej zależy mi na poznaniu prawdziwego astronauty. Chciałbym, aby mi opowiedział, jak wygląda Ziemia, gdy patrzy się na nią z kosmosu, czy widział jakieś obce pojazdy, a może ufoludki?

Mikołaj Mulka,
laureat konkursu
„Spotkajmy się w bibliotece”

W Gminnej Bibliotece Publicznej w Lubiczu Dolnym, uczestniczącej w Programie Rozwoju Bibliotek, astronauty wyczekiwało 60 dzieci. Wśród nich był wyjątkowy uczestnik tego wydarzenia – Mikołaj Mulka. Na wymarzone spotkanie w bibliotece przyjechał w towarzystwie rodziców i rodzeństwa z oddalonej aż o kilkaset kilometrów od Lubicza Trzebini.

Dzieci spotkały się z dr. Stephenem Robinsonem, który na orbicie spędził ponad 1000 godzin. Z zaciekawieniem obejrzały film z jego ostatniej misji, a potem zadawały mu liczne pytania: Jak wygląda Ziemia widziana z kosmosu? Co trzeba zrobić, żeby zostać astronautą? Jak wygląda codzienne życie na promie? Nie zabrakło również czasu na autografy i pamiątkowe zdjęcia.

Szczęśliwy Mikołaj wrócił do rodzinnej Trzebini, gdzie czekała na niego kolejna niespodzianka – bibliotekarka zainspirowana jego historią znalazła sponsora, który zbudował dla dzieci miniraketę w Miejskiej Bibliotece Publicznej.

→ PROGRAM „LIDERZY PAFW”

Wiesława Kowalska – Liderka PAFW „Społecznikiem Roku”

Wiesława Kowalska, absolwentka II edycji programu „Liderzy PAFW” mieszka w Pyzdrach, gdzie jest prezesem Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr”. *Motywuje mnie rozwijanie siebie, a taki rozwój i motywację dał mi udział w programie „Liderzy PAFW” oraz nagroda dla mojej organizacji w Konkursie „Pro Publico Bono” w 2003 roku – mówi.*

Została uhonorowana zaszczytnym tytułem „Społecznika Roku 2009”. Statuetkę odebrała 14 maja 2010 roku podczas spotkania z okazji jubileuszu 10-lecia Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Konkurs „Społecznik Roku” organizowany jest przez tygodnik „Newsweek Polska”. PAFW jest partnerem głównym konkursu, a partnerem merytorycznym Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce. Inicjatywa ma na celu promowanie aktywności ludzi pracujących

”

Motywuje mnie rozwijanie siebie, a taki rozwój i motywację dał mi właśnie program „Liderzy PAFW” oraz nagroda dla mojej organizacji „Echo Pyzdr” w Konkursie „Pro Publico Bono” w 2003 roku. Ciągle chcę coś odkrywać i jeżeli mogę przy tym pomóc komuś coś osiągnąć, to fantastycznie. Życie jest wtedy piękniejsze.

Wiesława Kowalska,
„Społecznik Roku 2009”

na rzecz dobra wspólnego w organizacjach pozarządowych, grupach nieformalnych oraz placówkach samorządu lokalnego.

Laureatka wraz z przyjaciółmi z Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr” zrekonstruowała dawne przejście graniczne prusko-rosyjskie. Obecnie jest to miejsce spotkań teatralnych, muzycznych i ekologicznych oraz międzynarodowych happeningów, konferencji, przedstawień, festiwali i warsztatów filmowych. Od 1997 roku, wraz z mężem, realizuje program stypendialny „Mecenat”. Program wspiera uzdolnioną młodzież z niezamożnych rodzin. Młodzi ludzie otrzymują wsparcie finansowe, uczestniczą w szkoleniach, mają możliwość odbycia staży i wizyt studyjnych.

Poprzez uczestnictwo w inicjatywie „Uwolnić wójta” promuje demokrację lokalną i monitoring władz samorządowych. Zrealizowała także dwa projekty w ramach programu PAFW „Działaj Lokalnie” – „Jarmark rzemiosła i filmu: Sztuka łączy” oraz „Sztuka łączy – spotkanie z Ameryką”. *Ciągle chcę coś odkrywać i jeśli mogę przy tym pomóc komuś coś osiągnąć, to fantastycznie. Życie jest wtedy piękniejsze – mówi laureatka.*

→ PROGRAM „LOKALNE PARTNERSTWA PAFW”

Kampania „Społeczna (re)akcja – stop krzywdzeniu dzieci”

Bezpieczeństwo dzieci i uwolnienie ich od przemocy stały się dobrem wspólnym w Sokółce, małej miejscowości na Podlasiu, przy granicy polsko-białoruskiej. Od wielu lat działa tam Sokólski Fundusz Lokalny, aktywizując mieszkańców i przeciwdziałając problemom społecznym. Dzięki udziałowi w programie „Lokalne Partnerstwa PAFW” Fundusz mógł zająć się problemem przemocy, do której dochodziło w szkołach i na podwórkach. *Przeprowadziliśmy badania, które pokazały, że większość uczniów doświadczała przemocy ze strony rówieśników w postaci przewisk, zaczepek, bicia, szarpania, czy poniżania ze względu na*

”

Wszystkie działania były pogodne, ale jednocześnie wysyłał się sygnał: „STOP krzywdzeniu, nie godzimy się z tym”

Maria Talarczyk,
Sokólski Fundusz Lokalny

pochodzenie – mówi Maria Talarczyk, szefowa Sokólskiego Funduszu Lokalnego. W ten sposób powstał pomysł kampanii „Społeczna (re)akcja – stop krzywdzeniu dzieci”, która miała na celu przeciwdziałać takim zjawiskom.

Nauczyciele z sokólskich szkół wzięli udział w warsztatach z prowadzenia lekcji na temat przemocy, a uczniowie na zajęciach uczyli się, jak radzić sobie z agresywnymi kolegami i jak pokojowo rozwiązywać konflikty. Przeprowadzono konkursy na plakat i reportaży filmowy związany z przemocą, a nagrodzone prace zawisły na głównej ulicy Sokółki. Zorganizowano także festiwal „Sztuki antyagresywnej” oraz marsz „Stop-przemocy”, w którym udział wzięły setki osób. Komenda Powiatowa Policji, jeden z 20 członków partnerstwa z Sokółki, przeprowadziła warsztaty dla dzieci i młodzieży. W trakcie trwania kampanii policjantom z Sokółki udało się także zlikwidować jedyny w okolicy sklep z dopalaczami.

Działaniom sokólskiego partnerstwa na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa dzieci służy także aktywność mająca na celu zapewnienie młodym osobom odpowiedniego rozwoju fizycznego oraz ciekawych form spędzania czasu poprzez rozwijanie ich pasji i umiejętności. Dzięki wspólnemu wysiłkowi wszystkich partnerów udało się przekonać władze lokalne do przeznaczenia środków na promowanie prawidłowej postawy u dzieci. Prowadzone są zajęcia rehabilitacyjne. Dzieci ćwiczą w nowouruchomionych gabinetach. Odbywają się także warsztaty artystyczne, zajęcia teatralne, kabaretowe i filmowe. Kilkaset dzieci z Sokółki i okolic bezpłatnie uczyło się pływać i poznało nietypowe sposoby aktywnego spędzania czasu – sztukę graffiti i taniec z ogniem.

Najważniejsza jest przyjazna atmosfera. Nie chcieliśmy prowadzić kampanii „na smutno”, w czarnych kolorach. Wszystkie działania były pogodne, ale jednocześnie wysyłałyśmy sygnał: „STOP-krzywdzeniu, nie godzimy się z tym” – podsumowuje kampanię Pani Talarczyk.

→ PROGRAM „WIEŚ AKTYWA: BUDOWANIE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO” (e-VITA)

Budowanie społeczeństwa informacyjnego w gminie Cekcyn

Internet to okno na świat - twierdzi Jacek Brygman, wójt gminy Cekcyn (woj. kujawsko-pomorskie), która dzięki uczestnictwu w programie „e-VITA” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Fundacji Wspomagania Wsi i Cisco Systems, zyskała nowoczesną infrastrukturę teleinformatyczną i szerokopasmowy, publiczny dostęp do Internetu.

Gmina Cekcyn bierze udział w programie „Wieś aktywna: budowanie społeczeństwa informacyjnego” (e-VITA) od jego pilotażowej edycji w 2004 roku. Od tego czasu zrekonstruowana została struktura istniejącej sieci lokalnej. Zbudowano rozległą sieć komputerową, bazującą na nowoczesnych komponentach światowych firm. Obejmuje ona 60% gospodarstw domowych gminy, szkołę podstawową, gimnazjum oraz świetlice wiejskie i biblioteki. Sieć jest nieustannie rozbudowywana i rozwijana. Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej zostało odznaczone tytułem „Lidera Informatyki 2010” tygodnika „Computerworld” za realizację przedsięwzięcia.

Wraz z partnerstwem, w skład którego weszło Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej, Gmina Cekcyn oraz Stowarzyszenie CekcynNet, popularyzowano zastosowanie nowych technologii na obszarze gminy. Zbudowano publiczny punkt dostępu do Internetu „Netka” w Ostrowie. W świetlicy wiejskiej wyremontowano pomieszczenia, w których mieszkańcy wsi i sołectwa mogą korzystać z Internetu.

Mieszkańcy wzięli udział w bezpłatnych warsztatach z budowania stron www, e-księgowości, zastosowania arkuszy kalkulacyjnych i edytorów tekstów. Powstał portal edukacyjny „Iwicie centrum aktywności” oraz narzędzia do promocji atrakcji turystycznych w Borach Tucholskich.

Inicjatywa zmieniła podejście mieszkańców gminy Cekcyn do nowych technologii. Wykorzystują Internet nie tylko do poszerzania wiedzy i dostępu do informacji, ale także do komunikacji z bliskimi osobami. Dziś już prawie nikt nie wyobraża sobie funkcjonowania bez korzystania z szerokopasmowego dostępu do sieci.

”

Internet to okno na świat.

Jacek Brygman,
wójt gminy Cekcyn

→ PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE'A KIRKLANDA

Nazeli Aleksanyan – stypendystka aktywna w trzecim sektorze

Nazeli Aleksanyan, absolwentka Programu Stypendialnego im. Lane'a Kirklanda w roku akademickim 2010/2011, pochodzi z Armenii. Przez lata zdobywała doświadczenie w trzecim sektorze w swoim kraju ojczystym, poczynając od inicjatyw skierowanych do młodzieży, przez działalność filantropijną aż po walkę o prawa kobiet. Od zawsze interesowało ją, jakie zasadnicze czynniki kształtują rozwój organizacji pozarządowych i jak sprawić, żeby organizacje te miały wpływ na rozwój społeczności, służąc fundamentalnemu celowi demokratycznych przemian. – *Program Lane'a Kirklanda otworzył mi drzwi do bogatego świata wiedzy, umożliwiając uzyskanie odpowiedzi na nurtujące mnie pytania oraz czerpanie z doświadczeń na-*

”

„Kirkland” to duża rodzina, w której tworzy się niepowtarzalna więź. Jeśli raz przekroczysz jego próg, zostanie z Tobą na zawsze. Serdeczni przyjaciele, wspaniałe wspomnienia i świetne perspektywy na wieloletnią współpracę.

Nazeli Aleksanyan,
absolwentka programu
Kirklanda 2010/11

rodu, który swój sukces transformacji ustrojowej zawdzięcza solidarności, wielkim talentom i wierze we własne siły – stwierdza Nazeli Aleksanyan.

Podczas stypendium Kirklanda studiowała zarządzanie organizacjami pozarządowymi na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie pod kierunkiem dr. Michała Fliegera napisała i obroniła pracę poświęconą roli i zarządzaniu organizacjami pozarządowymi we współczesnym społeczeństwie. Porównywała perspektywę polską i armeńską. Badania, które miała możliwość przeprowadzić w trzecim sektorze, uświadomiły jej, że aby promować demokrację, najważniejsze jest zaangażowanie ludzi. Umiejętności zdobyte w Polsce chce wykorzystać w „Women’s Business Society” w Kapanie – stowarzyszeniu, któremu obecnie przewodniczy.

– „Kirkland” to duża rodzina, w której tworzy się niepowtarzalna więź. Jeśli raz przekroczysz jego próg, zostanie z Tobą na zawsze. Serdeczni przyjaciele, wspaniałe wspomnienia i świetne perspektywy na wieloletnią współpracę – podkreśla absolwentka.

→ PROGRAM „PRZEMIANY W REGIONIE” (RITA)

Wirtualna sieć edukacyjna w Tadżykistanie

W stolicy Tadżykistanu, Duszanbe, przez cztery miesiące, pomiędzy czerwcem a wrześniem 2010 roku, w ramach programu „Przemiany w Regionie” (RITA), realizowany był projekt „Wirtualna sieć edukacyjna jako przykład dobrej praktyki w reformie edukacji”.

Celem tego przedsięwzięcia było podniesienie innowacyjności nauczania w szkołach w Duszanbe poprzez wykorzystanie w oświacie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT). Jego realizacja była efektem współpracy Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej, Public Fund Internet Tajikistan oraz Urzędu Edukacji Miasta Duszanbe. Stanowiła rozwinięcie programu komputeryzacji i internetyzacji szkół prowadzonych w stolicy Tadżykistanu od 2003 roku.

W ramach projektu w Duszanbe zbudowana została sieć komputerowa, która połączyła blisko 100 szkół posiadających dostęp do Internetu, oraz – poprzez wewnętrzną sieć komputerową (intranet) - 10 szkół nieposiadających połączenia z Internetem. Uruchomiono także platformę edukacyjną w programie Moodle. Stanowi ona załączek portalu edukacyjnego o profilu podobnym do Polskiego Portalu Edukacyjnego „Interkl@sa”. Wśród zasobów znalazło się 80 materiałów edukacyjnych przygotowanych w języku tadżyckim. Przeszkolono ponad 200 nauczycieli w zakresie funkcjonowania platformy edukacyjnej oraz tworzenia multimedialnych pomocy naukowych.

Nie ma wątpliwości, że stworzenie portalu, zasobów, przeszkolenie nauczycieli i zachęcenie uczniów do korzystania z nich wymaga kilku lat. Polscy edukatorzy, mający już doświadczenie w tej dziedzinie, mogą być cennym źródłem informacji dla tadżyckich działaczy – twierdzi Magdalena Gromek, koordynatorka projektu z ramienia Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej.

Tadżyckim koordynatorem projektu jest fundacja Public Fund Internet. Jej prezes, Rustam Kosimov, przez dekadę uczył się w Polsce, gdzie poznał nowoczesne technologie komunikacyjno-informacyjne. Uznał, że dobre praktyki z Polski warto przenosić na grunt tadżycki. Platforma edukacyjna jest cały czas rozbudowywana, a nauczyciele samodzielnie tworzą bazę elektronicznych zasobów edukacyjnych.

”

Polscy edukatorzy, mający doświadczenie, mogą być cennym źródłem informacji dla tadżyckich działaczy.

Magdalena Gromek,
Polskie Centrum
Pomocy Międzynarodowej

Sprawozdanie finansowe i Raport niezależnego biegłego rewidenta

- | Raport niezależnego biegłego rewidenta - STR. 47
- | Sprawozdanie finansowe - STR. 48
- | Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego
na dzień 31.12.2010 - STR. 51

Raport niezależnego biegłego rewidenta

DO RADY DYREKTORÓW POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI WOLNOŚCI

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania z sytuacji finansowej Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (dalej: Fundacji) sporządzonego na dzień 31 grudnia 2010 roku oraz związanych z nim sprawozdań z działalności i zmiany aktywów netto oraz z przepływów pieniężnych za rok finansowy zakończony w tym terminie. Za sporządzenie sprawozdania finansowego odpowiedzialność ponosi Zarząd Fundacji. Naszym zadaniem jest wyrażenie opinii o sprawozdaniu finansowym na podstawie przeprowadzonego badania.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy zgodnie ze standardami rewizji finansowej powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Standardy te nakładają na nas obowiązek zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnych nieprawidłowości. Badanie obejmuje również analizę kontroli wewnętrznej systemu sprawozdawczości finansowej, na podstawie której opracowuje się odpowiednie do okoliczności procedury badania, lecz jego celem nie jest wyrażenie opinii o efektywności kontroli wewnętrznej sprawozdawczości finansowej działającej w Fundacji. W związku z tym nie wyrażamy takiej opinii. Badanie obejmowało również sprawdzenie – metodą wrywkową – dowodów i zapisów księgowych, z których wynikają kwoty i informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym, a także ocenę zastosowanych zasad rachunkowości, znaczących szacunków dokonanych przez kierownictwo Fundacji oraz ogólną ocenę prezentacji sprawozdania finansowego. Jesteśmy przekonani, że przeprowadzone przez nas badanie zapewniło nam wystarczającą podstawę do wyrażenia opinii.

Naszym zdaniem powyższe sprawozdanie finansowe we wszystkich istotnych aspektach rzetelnie przedstawia sytuację finansową Fundacji na dzień 31 grudnia 2010 roku oraz zmiany stanu aktywów netto oraz przepływy pieniężne za rok zakończony w tym terminie, zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Deloitte Audit Sp. z o.o.

Warszawa, 30 kwietnia 2011 roku

Sprawozdanie finansowe

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2010 R.

AKTYWA

AKTYWA:

Inwestycje wykazywane w wartości godziwej (Nota 3 i 6):

Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD	51.254.261
Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny		42.984.538
Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny		33.301.173
Inwestycje alternatywne		102.470.748
Papiery wartościowe o stałej stopie dochodu		6.526.939
Publiczne fundusze inwestycyjne – stała stopa dochodu		9.652.227
Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego		<u>30.470.556</u>
		276.660.442

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		238.579
Środki pieniężne wyłącznie na Program Biblioteczny (Nota 5)		4.280.678
Należności od Fundacji Gatesów (Nota 5)		13.495.786
Inwestycje związane z Programem (Nota 3)		1.012.112
Grunt i środki trwałe netto (Nota 7)		2.027.906
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i pozostałe aktywa		<u>263.277</u>

Aktywa razem USD 297.978.780

ZOBOWIĄZANIA I AKTYWA NETTO

ZOBOWIĄZANIA:

Zobowiązania z tytułu dotacji (Nota 3)	USD	4.784.970
Zobowiązania z tytułu dotacji – Program Biblioteczny (Nota 3 i 5)		15.485.890
Zobowiązania i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów		<u>204.756</u>
Zobowiązania razem		<u>20.475.616</u>

AKTYWA NETTO NIEPODLEGAJĄCE OGRANICZENIOM (Nota 2) 259.726.700

AKTYWA NETTO PODLEGAJĄCE TYMCZASOWYM OGRANICZENIOM (Nota 2) 17.776.464

277.503.164

Razem zobowiązania i aktywa netto USD 297.978.780

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2010 R.

	Nieograniczone		Tymczasowo ograniczone		Razem
Zmiany aktywów netto:					
Przychody:					
Odsetki i dywidendy	USD	2.837.615	USD	162.086	USD 2.999.701
Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom		7.294.226		(7.294.226)	-
Przychody razem:		10.131.841		(7.132.140)	2.999.701
Koszty:					
Wynagrodzenie i świadczenia pracownicze		1.084.749		-	1.084.749
Koszty działalności operacyjnej		732.117		-	732.117
Koszty wynajmu		171.220		-	171.220
Amortyzacja		37.462		-	37.462
Koszty działalności operacyjnej razem		2.025.548		-	2.025.548
Dotacje (Nota 3)		(7.268.662)		-	(7.268.662)
Nadwyżka kosztów z tytułu dotacji oraz pozostałych kosztów nad przychodami		837.631		(7.132.140)	(6.294.509)
Zrealizowany zysk netto z inwestycji w papiery wartościowe (Nota 6)		3.720.871		-	3.720.871
Niezrealizowany wzrost wartości netto inwestycji w papiery wartościowe (Nota 6)		26.168.466		-	26.168.466
Zyski z tytułu przeliczenia waluty netto (Nota 3)		581.392		-	581.392
Łączny wzrost wartości aktywów netto		31.308.360		(7.132.140)	24.176.220
Aktywa netto na początek roku		228.418.340		24.908.604	253.326.944
Aktywa netto na koniec roku	USD	259.726.700	USD	17.776.464	USD 277.503.164

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie finansowe

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŹYWÓW PIENIĘŻNYCH NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2010 R.

Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
Wzrost wartości aktywów netto	USD 24.176.220
Korekty w celu uzgodnienia wzrostu wartości aktywów netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:	
Zrealizowany zysk netto z inwestycji w papiery wartościowe	(3.720.871)
Niezrealizowany wzrost wartości netto na inwestycjach w papiery wartościowe	(26.168.466)
Amortyzacja	37.462
Zmniejszenie środków pieniężnych przeznaczonych na Program Biblioteczny netto	2.632.140
Zmniejszenie należności od Fundacji Gatesów	4.500.000
Zmniejszenie działalności inwestycyjnej związanej z programem	40.409
Zwiększenie stanu czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	(178.747)
Zwiększenie stanu zobowiązań i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	12.231
Zmniejszenie stanu zobowiązań z tytułu dotacji	(11.951.931)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(10.621.553)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej:	
Przychody ze sprzedaży/umorzenia papierów wartościowych	77.011.234
Koszt nabycia papierów wartościowych	(66.373.544)
Nabycie gruntu	(28.430)
Koszt nabycia środków trwałych	(69.172)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	10.540.088
Zmniejszenie stanu środków pieniężnych netto i ich ekwiwalentów	(81.465)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku	320.044
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku	USD 238.579

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2010

1. ORGANIZACJA FUNDACJI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (zwana dalej „Fundacją”) to amerykańska organizacja non-profit, założona 11 sierpnia 1999 r. na mocy umowy pomiędzy Polsko-Amerykańskim Funduszem Przedsiębiorczości (zwanym dalej „Funduszem”) a Rządem Stanów Zjednoczonych. Fundacja została powołana do realizacji celów określonych w Ustawie z 1989 r. o wspieraniu demokracji w Europie Wschodniej („Support for East European Democracy Act”) poprzez rozwijanie skutecznych programów pomocowych i sprawdzonych w praktyce działań Funduszu, a także podejmowanie innych inicjatyw rozwojowych służących umacnianiu pomyślnego przejścia Polski do demokracji i gospodarki rynkowej.

Fundacja koncentruje swoje działania na czterech głównych obszarach: (i) inicjatywy w zakresie edukacji, (ii) rozwój społeczności lokalnych, (iii) obywatel w demokratycznym państwie prawa oraz (iv) upowszechnianie polskich doświadczeń związanych z transformacją. Do realizacji celów związanych z indywidualnymi dotacjami Fundacja wyszukuje organizację zewnętrzną zarządzającą danym programem (zazwyczaj dobrze funkcjonującą polską organizację pozarządową), co pozwala na optymalne wykorzystanie zasobów Fundacji. Fundacja nie posiada udziałów ani nie sprawuje kontroli w organizacjach zewnętrznych zarządzających danym programem.

Za zgodą Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej Fundacja otworzyła w Polsce swoje przedstawicielstwo (zwane dalej „Przedstawicielstwem”), którego celem jest promocja Fundacji, udzielanie informacji oraz doradzanie Fundacji w związku z realizacją jej zadań.

2. PODSTAWA PREZENTACJI SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Zgodnie z zasadami prowadzenia rachunkowości organizacji non-profit powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Fundacja jest zobowiązana do klasyfikacji informacji o swojej działalności i sytuacji finansowej w podziale na grupy aktywów netto:

- **Aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom:** Wsparcie dla Fundacji wykazuje się jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom, jeżeli zostały otrzymane z warunkami narzuconymi przez Fundatora. Wraz z wygaśnięciem ograniczenia Fundatora, tj. kiedy cel ograniczenia zostaje osiągnięty, aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom zostają przeklasyfikowane na aktywa netto niepodlegające ograniczeniom i wykazane w sprawozdaniu z działalności jako aktywa netto zwolnione z ograniczeń. Dotacje Fundacji Billa i Melindy Gatesów, w tym odsetki z nich, po otrzymaniu zostały ujęte jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom.
- **Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom:** Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom to aktywa netto, które nie są ograniczone warunkami narzuconymi przez fundatora. Zgodnie z Umową o udzielenie dotacji zawartą między Fundacją a Funduszem (określoną w Nocie 4) na dzień 31 grudnia 2010 r. saldo aktywów netto otrzymanych od Funduszu, w tym uzyskane z nich przychody pomniejszone o koszty, sklasyfikowano jako niepodlegające ograniczeniom.

Informacja dodatkowa

3. PODSTAWOWE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

SZACUNKI

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki wymaga od kierownictwa dokonania szacunków i przyjęcia założeń mających wpływ na wysokość wykazywanych aktywów i pasywów oraz wykazywanie aktywów i zobowiązań warunkowych na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, jak również na wysokość wykazywanych przychodów i kosztów w okresie sprawozdawczym. Rzeczywiste wyniki mogą różnić się od danych szacunkowych.

INWESTYCJE WYKAZYWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Fundacja ujmuje transakcje dotyczące inwestycji w dniu transakcji. Przychody z tytułu odsetek i dywidend oraz niezrealizowane wzrosty i spadki wartości oraz zrealizowane zyski i straty wykazuje się w sprawozdaniu z działalności. Fundacja korzysta z usług profesjonalnych firm inwestycyjnych i doradców, którzy zarządzają inwestycjami i nadzorują ich stan (patrz Nota 6 – Inwestycje wykazywane w wartości godziwej).

Inwestycje Fundacji są wyceniane według wartości godziwej i ujawniane zgodnie z „hierarchią wartości godziwej” Standardu Rady Standardów Rachunkowości Finansowej („FASB” – Financial Accounting Standards Board) Kodyfikacja Standardów Rachunkowości („ASC” – Accounting Standards Codification) temat 820, Ujawnianie i Wycena Wartości Godziwej. Hierarchia wartości godziwej określa wartość godziwą jako cenę, która zostałaby uzyskana, żeby sprzedać składnik aktywów lub wypłaconą w celu przekazania zobowiązania w uporządkowanej hierarchii wartości transakcji pomiędzy uczestnikami rynku w dniu wyceny. Inwestycje Fundacji są klasyfikowane w ramach poziomu hierarchii wartości godziwej, która największą wartość przyznaje cenom notowań rynkowych z rynków aktywnych dla identycznych aktywów i zobowiązań (Poziom 1), a najmniejszą wartość danym wejściowym niemożliwym do uzyskania (Poziom 3). Trzy poziomy hierarchii wartości godziwej, oraz ich stosowność w inwestycjach Fundacji, zostały opisane poniżej.

- **Poziom 1:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są cenami notowań rynkowych z rynków aktywnych dla identycznych aktywów i zobowiązań na dzień sprawozdawczy;
- **Poziom 2:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są inne niż ceny notowań rynkowych z rynków aktywnych, które, na dzień sprawozdawczy, są dostępne w sposób bezpośredni lub pośredni, a wartość godziwa może być ustalona poprzez użycie modeli lub innych metodologii wyceny; oraz
- **Poziom 3:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są danymi niemożliwymi do uzyskania w sytuacjach, w których występuje brak aktywności rynkowej lub jest ona niewielka dla składnika aktywów lub zobowiązania, a podmiot sprawozdawczy sporządza oszacowania i przygotowuje założenia odnoszące się do wyceny aktywów lub zobowiązań, w tym założenia dotyczące ryzyka. Dane wejściowe do określenia wartości godziwej wymagają gruntownej oceny. Ze względu na nieodłączną niepewność stanowiącą istotę tych oszacowań, wartości te mogą różnić się znacznie od wartości, jakie zostałyby przyjęte, gdyby istniał na te aktywa i zobowiązania aktywny rynek.

Poziom instrumentu finansowego w ramach hierarchii wartości godziwej oparty jest na danych wejściowych najniższego szczebla, które mają istotny wpływ na wycenę wartości godziwej. Niektóre instrumenty wycenia się używając wartości aktywów netto funduszy inwestycyjnych. Wartość aktywów netto oparta jest na wartości aktywów podstawowych posiadanych przez fundusz, pomniejszonej o jego zobowiązania, a następnie podzielonej przez liczbę udziałów w obrocie. Poniżej przedstawiono opis metodologii wyceny stosowanych dla instrumentów wycenianych według wartości godziwej, zawierających ogólną klasyfikację tych instrumentów zgodnie z hierarchią wyceny:

- **Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu:** Inwestycje kapitałowe oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu wycenia się na podstawie ceny zamknięcia podawanej przez najważniejsze giełdy. Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu są zaklasyfikowane w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.
- **Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny i stała stopa dochodu:** Inwestycje te są publicznymi narzędziami inwestycyjnymi wycenianymi na podstawie wartości aktywów netto dokonywanych przez podmiot zarządzający funduszem. Wartość aktywów netto dla publicznych funduszy inwestycyjnych jest ceną notowań rynkowych z rynków aktywnych, zaklasyfikowaną w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.
- **Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny:** Inwestycje te są prywatnymi narzędziami inwestycyjnymi wycenianymi na podstawie wartości aktywów netto dokonywanych przez podmiot zarządzający funduszem. Wartość aktywów netto dla prywatnych funduszy inwestycyjnych jest klasyfikowana w ramach poziomu drugiego hierarchii wyceny, ponieważ cena jednostkowa wartości aktywów netto jest kwotowana na nieaktywnym rynku prywatnym. Jednakże cena jednostkowa jest oparta na odpowiednich inwestycjach, które są zbywane na rynku aktywnym.
- **Inwestycje alternatywne:** Inwestycje te są prywatnymi narzędziami inwestycyjnymi wycenianymi na podstawie wartości aktywów netto dokonywanych przez podmiot zarządzający funduszem. Inwestycje uznane przez zarządzającego funduszem za niepłynne i/lub nieposiadające łatwej do ustalenia wartości rynkowej, wycenia się na podstawie aktualnych oszacowań dokonanych przez zarządzającego funduszem. Dane wejściowe i metodologie wyceny są ustalane przez zarządzającego funduszem. Inwestycje alternatywne są klasyfikowane w ramach poziomu trzeciego hierarchii wyceny.
- **Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego:** Inwestycje te występują w formie gotówki albo instrumentów rynku pieniężnego, i pełnią rolę publicznych narzędzi inwestycyjnych, wycenianych w oparciu o 1 USD na jednostkę dla wartości aktywów netto i klasyfikowanymi w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych, do pozostałych środków pieniężnych (ekwiwalentów środków pieniężnych) Fundacja zalicza wszystkie instrumenty finansowe o wysokiej płynności i pierwotnym terminie zapadalności do trzech miesięcy.

Informacja dodatkowa

INWESTYCJE ZWIĄZANE Z PROGRAMEM

Inwestycja związana z Programem to pożyczka dla Polsko-Amerykańskiego Funduszu Pożyczkowego Inicjatyw Obywatelskich Sp. z o. o. („PAFPIO”), Polskiej organizacji pozarządowej, której jedynym właścicielem jest Fundusz. Oprocentowanie pożyczki wynosi 4,5% w skali roku i na czas nieokreślony, z prawem Fundacji do żądania spłaty pożyczki z rocznym wypowiedzeniem. Za zgodą Rady Dyrektorów Fundacji, Fundusz zamierza przekazać Fundacji 100% udziałów w PAFPIO, których szacowana wartość księgową na 28 lutego 2011 wynosiła około 4,4 miliona dolarów.

ODSETKI I DYWIDENDY

Przychody z tytułu odsetek i dywidend są wykazywane z chwilą ich uzyskania.

DOTACJE I ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DOTACJI

Koszty oraz zobowiązania z tytułu dotacji są ujmowane odpowiednio w sprawozdaniu z działalności oraz w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z chwilą zatwierdzenia dotacji zgodnie z zasadami ustalonymi przez Radę Dyrektorów, zakończenia negocjacji z beneficjentem oraz podpisania umowy dotacji przez strony.

WALUTA OBCA

Walutą funkcjonalną i sprawozdawczą Fundacji jest dolar amerykański. Zasadniczo wszystkie aktywa i pasywa wyrażone w polskich złotych są utrzymywane przez Fundację i przeliczane na dolary amerykańskie według kursu spot na koniec okresu. Walutą funkcjonalną Przedstawicielstwa Fundacji jest polski złoty. Korekty z tytułu przeliczenia i aktualizacji wyceny wykazywane są w Sprawozdaniu z działalności.

USŁUGI ŚWIADCZONE BEZPŁATNIE

Amerykańscy członkowie Rady Dyrektorów Fundacji nie otrzymują żadnego wynagrodzenia z tytułu pełnienia swoich obowiązków. Osoby te poświęcają znaczną ilość czasu na rzecz Fundacji.

W sprawozdaniu finansowym nie uwzględniono kosztów z tytułu otrzymanych w ten sposób nieodpłatnych usług ze względu na brak obiektywnej podstawy do ich wyceny. Polscy członkowie kadry kierowniczej Fundacji, niebędący członkami Zarządu Fundacji, otrzymują wynagrodzenie za wsparcie merytoryczne i konsultacje na rzecz Fundacji. W roku zakończonym 31 grudnia 2010 r. łączne wynagrodzenie polskich członków kadry kierowniczej wyniosło 39.217 USD.

AMORTYZACJA

Grunty i środki trwałe wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Sprzęt i oprogramowanie komputerowe, meble, wyposażenie i samochody amortyzowane są metodą liniową w okresie ich ekonomicznej

użyteczności, który wynosi od trzech do pięciu lat. Inwestycje w obce środki trwale amortyzowane są metodą liniową przez krótszy z następujących okresów: okres ich ekonomicznej użyteczności lub okres najmu lub dzierżawy.

KOSZTY OPERACYJNE

Usługi specjalistyczne, koszty posiedzeń Rady Dyrektorów, koszty podróży, zakwaterowania i wyżywienia poniesione w związku z działalnością Fundacji oraz koszty ogólnego zarządu są klasyfikowane jako koszty działalności operacyjnej.

RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe to możliwość poniesienia straty z powodu niedotrzymania warunków umowy przez drugą stronę. O ile nie określono inaczej w odpowiednich dokumentach, Fundacja zazwyczaj nie wymaga zabezpieczenia instrumentów finansowych, z którymi wiąże się ryzyko kredytowe. Na dzień 31 grudnia 2010 r. ryzyko kredytowe Fundacji dotyczyło głównie instrumentów dłużnych znajdujących się w jej portfelu inwestycyjnym. Maksymalne ryzyko poniesienia strat księgowych z tytułu tych instrumentów finansowych obrazują kwoty przedstawione w Sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

OSTATNIO PRZYJĘTE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

W styczniu 2010 roku, FASB wydała „Aktualizację Standardów Rachunkowości 2010-6”, „Udoskonalanie ujawniania informacji na temat wyceny wartości godziwej” („Improving Disclosures about Fair Value Measurements”). ASU 2010-6 nakłada nowe wymogi ujawnień odnośnie przemieszczeń na i z poziomów 1 oraz 2 hierarchii wartości godziwej, wymaga od podmiotów ujawnień związanych z określeniem wartości godziwej dla każdego rodzaju aktywów i zobowiązań oraz uzgodnienia początkowych i końcowych sald brutto inwestycji poziomu 3. Przyjęcie ASU 2010-6 na dzień 31 grudnia 2010 roku nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Fundacji.

W lutym 2010 roku, FASB wydała ASU 2010-09, Poprawki do niektórych wymagań uznań i ujawnień („Amendments to Certain Recognition and Disclosure Requirements”). ASU 2010-09 wnosi poprawki do istniejących wskazówek, wskazując na niektóre kwestie związane z zastosowaniem wymogów odnośnie przeprowadzenia procedur i ujawniania zdarzeń po dniu bilansowym. Przyjęcie ASU 2010-09 na dzień 31 grudnia 2010 roku nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Fundacji.

4. DOTACJE Z POLSKO-AMERYKAŃSKIEGO FUNDUSZU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zgodnie z umową podpisaną w 1999 r. pomiędzy Funduszem a Rządem Stanów Zjednoczonych oraz w porozumieniu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, do dnia 31 grudnia 2010 r. Fundusz zwrócił 120 milionów USD ze swoich aktywów Departamentowi Skarbu Stanów Zjednoczonych i wniósł 250,5 miliona USD do Fundacji.

Zgodnie z warunkami umowy dotacji zawartej pomiędzy Funduszem a Fundacją, z późniejszymi zmianami („Umowa dotacji”), Fundacja działa na zasadzie funduszu wieczystego, którego celem w długim okresie jest osią-

Informacja dodatkowa

ganie średniego rocznego zwrotu z przychodów generowanych przez fundusz wieczysty w kwocie przewyższającej sumę rocznych wypłat na rzecz beneficjentów oraz wydatków określonych w Umowie dotacji.

Zgodnie z warunkami Umowy dotacji, Fundusz ma prawo zażądać zwrotu lub przekazania całości lub dowolnej części funduszu wieczystego wypłaconego lub przekazanego Fundacji, łącznie z odsetkami, jeżeli zaistnieją przyczyny określone w Sekcji 801 ustawy o popieraniu demokracji w Europie Wschodniej („SEED Act”).

5. GRANT FUNDACJI BILLA I MELINDY GATESÓW

W marcu 2009 roku, Fundacja Billa i Melindy Gatesów („Fundacja Gatesów”) przyznała Fundacji, w ramach Światowego Programu Rozwoju, grant w wysokości 28 mln USD na pięcioletni okres od 1 kwietnia 2009 roku do 31 marca 2014 roku („Grant Programu Bibliotecznego”). Fundusze otrzymane z Grantu Programu Bibliotecznego, w tym oprocentowanie lokat pieniężnych Fundacji, zostaną przeznaczone wyłącznie na wdrażanie programu mającego na celu zwiększenie dostępu do komputerów i Internetu w polskich bibliotekach publicznych na terenach wiejskich („Program Biblioteczny”). Grant Programu Bibliotecznego został wykazany jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom w momencie podpisania umowy i jest odpowiednio przeklasyfikowany na aktywa netto niepodlegające ograniczeniom w momencie wypłaty funduszy.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku Fundacja otrzymała z Fundacji Gatesów 14,5 mln USD i miała otrzymać pozostałe 13,5 mln USD w trzech transzach, według tabeli poniżej:

<u>Termin płatności</u>	<u>Kwota</u>
Maj 2011	USD 7.500.000
Maj 2012	4.500.000
Maj 2013	<u>1.495.786</u>
	<u>USD 13.495.786</u>

6. WARTOŚĆ GODZIWA INWESTYCJI FINANSOWYCH, WYKAZYWANYCH WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ

Opis metodologii i założeń służących określaniu wartości godziwej inwestycji Fundacji znajduje się w Nocie 3 powyżej: „Inwestycje wykazywane w wartości godziwej”.

W tabeli poniżej przedstawiono koszt, wartość godziwą i niezrealizowane wzrosty wartości z inwestycji narastająco na dzień 31 grudnia 2010 roku:

	Koszt	Wartość godziwa	Niezrealizowany wzrost wartości z inwestycji narastająco
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD 35.831.574	USD 51.254.261	USD 15.422.687
Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	37.359.515	42.984.538	5.625.023
Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	23.815.467	33.301.173	9.485.706
Inwestycje alternatywne	76.641.260	102.470.748	25.829.488
Papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	5.901.099	6.526.939	625.840
Publiczne fundusze inwestycyjne – stała stopa dochodu	9.442.944	9.652.227	209.283
Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego	30.470.556	30.470.556	-
	<u>USD 219.462.415</u>	<u>USD 276.660.442</u>	<u>USD 57.198.027</u>

W tabeli przedstawiono instrumenty finansowe fundacji na 31 grudnia 2010 roku, wykazane według wartości godziwej na zasadach określonych według poziomów hierarchii opisanych w Nocie 3:

	Wartość godziwa na dzień sprawozdawczy				Razem
	Ceny notowań rynkowych na rynkach aktywnych dla identycznych aktywów (Poziom 1)	Inne istotne obserwowalne dane wejściowe (Poziom 2)	Znaczące nieobserwowalne dane wejściowe (Poziom 3)		
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD 51.254.261	USD -	USD -	USD -	USD 51.254.261
Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	42.984.538	-	-	-	42.984.538
Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	-	33.301.173	-	-	33.301.173
Inwestycje alternatywne	-	-	102.470.748	-	102.470.748
Papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	6.526.939	-	-	-	6.526.939
Publiczne fundusze inwestycyjne – stała stopa dochodu	9.652.227	-	-	-	9.652.227
Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego	30.470.556	-	-	-	30.470.556
	<u>USD 140.888.521</u>	<u>USD 33.301.173</u>	<u>USD 102.470.748</u>	<u>USD 276.660.442</u>	
% całości	51,0%	12,0%	37,0%		100,0%

W ciągu roku nie było żadnych przemieszczeń inwestycji pomiędzy poziomami 1, 2 i 3.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa

Poniższa tabela przedstawia zmiany wartości godziwej inwestycji Fundacji na dzień 31 grudnia 2010 roku w ramach inwestycji poziomu trzeciego:

Wartość godziwa na początek okresu	Zrealizowane zyski netto z inwestycji	Niezrealizowane wzrosty wartości z inwestycji	Nabycia	Sprzedaż	Wartość godziwa na koniec okresu	Niezrealizowane na koniec roku wzrosty wartości z inwestycji netto narastająco
\$ 81.376.405	\$ 432.827	\$ 11.733.466	\$ 10.000.000	\$ (1.071.950)	\$ 102.470.748	\$ 25.829.488

Zrealizowany zysk netto z inwestycji i niezrealizowane wzrosty wartości netto inwestycji dla poziomu 3 są ujęte w odpowiednich pozycjach Sprawozdania z Działalności.

Fundacja ocenia firmy inwestycyjne, w oparciu o łączną kwotę zysku z inwestycji, pomniejszoną o opłaty z tytułu usług powierniczych, zarządzania inwestycjami i doradztwa, wykazując dochód pomniejszony o wspomniane opłaty. Łączna kwota tego rodzaju opłat ujęta w sprawozdaniu z działalności wyniosła 473.675 USD, co stanowi 0,17% łącznej wartości zarządzanych inwestycji na dzień 31 grudnia 2010 r. Ta kwota została wykazana jako przychody z tytułu odsetek i dywidend. Z kwoty wykazanej jako przychody z tytułu odsetek i dywidend w sprawozdaniu z działalności operacyjnej, kwota 1,1 miliona USD stanowi kwoty przekazane i zaklasyfikowane przez fundusze inwestycyjne zarządzające aktywami Fundacji jako przychody z tytułu dywidend.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o inwestycjach alternatywnych Fundacji, skategoryzowanych według strategii inwestycyjnej, mierzonych w wartości godziwej w oparciu o wartość aktywów netto z dnia 31 grudnia 2010 roku:

	Wartość godziwa	Częstość spłat	Okres wypowiedzenia spłaty
Wynikające z konkretnych zdarzeń	USD 38.992.975	Kwartalnie/ półrocznie	45-65 dni (a)
Długoterminowe/krótkoterminowe inwestycje kapitałowe	31.060.098	Miesięcznie/ kwartalnie	60-90 dni (b)
Stosowanie wielu strategii	23.565.858	W ciągu 3 lat/ wg uznania zarządzającego	65 dni (c)
Stała stopa dochodu/związana z kredytem	<u>8.851.817</u>	Kwartalnie	60 dni (d)
	<u>USD 102.470.748</u>		

Uwaga: Nie istnieją żadne niewykonane zobowiązania dotyczące alternatywnych inwestycji Fundacji.

(a) Wynikające w konkretnych zdarzeń: ta kategoria składa się z funduszy inwestycji alternatywnych, inwestujących w sytuacje wynikające z konkretnych zdarzeń, takich jak fuzje, przejęcia, dokapitalizowanie, likwidacje lub inne transakcje restrukturyzacji, gdzie istnieje różnica między wartością po transakcji a obecną ceną rynkową.

(b) Długoterminowe/krótkoterminowe inwestycje kapitałowe: ta kategoria składa się z funduszy alternatywnych inwestujących w długoterminowe/krótkoterminowe inwestycje kapitałowe. Inwestycje stanowiące 47% tej kategorii inwestowane są w fundusz, który inwestuje globalnie w papiery wartościowe i zasoby naturalne bądź towary. Inwestycje stanowiące 26% tej kategorii inwestowane są w fundusz, który inwestuje w rynki wschodzące.

(c) Stosowanie wielu strategii: ta kategoria zawiera fundusze inwestycji alternatywnych, obejmujące długoterminowe/krótkoterminowe inwestycje kapitałowe, wynikające z konkretnych zdarzeń, prywatne transakcje kredytowe i pochodne strategie. Inwestycje stanowiące 36% tej kategorii nie mogą być obecnie spieniężone, ponieważ zostały objęte ograniczeniami, które nie pozwalają na spieniężenie w pierwszych dwóch latach od nabycia. Wyплаты z inwestycji stanowiących 14% tej kategorii będą otrzymywane poprzez likwidację aktywów podstawowych funduszu i, na dzień 31 grudnia 2010 roku, jest prawdopodobne, że otrzymane wypłaty będą różnić się od wartości aktywów netto udziału procentowego Fundacji w funduszu.

(d) Stała stopa dochodu/związana z kredytem: ta kategoria zawiera fundusze inwestycji alternatywnych, zgodne ze strategią dyslokacji kredytowej stworzoną w celu zapewnienia zwiększonych zwrotów poprzez aktywną rotację pomiędzy wysokim oprocentowaniem, wysokim dochodem i kredytami bankowymi.

7. GRUNTY I ŚRODKI TRWAŁE

Na dzień 31 grudnia 2010 r. grunty i środki trwałe obejmowały:

Grunty wg ceny nabycia	USD 1.913.359
Sprzęt i oprogramowanie komputerowe	98.057
Meble i wyposażenie	105.706
Samochody	80.101
Inwestycje w obce środki trwałe	<u>3.654</u>
	2.200.877
Pomniejszone o umorzenie	<u>172.971</u>
Wartość księgowa netto	<u>USD 2.027.906</u>

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa

8. ZOBOWIĄZANIA

Na dzień 31 grudnia 2010 r. Fundacja zatwierdziła 13 programów na kwotę 18,2 miliona USD, które wymagały zakończenia negocjacji i podpisania umowy w sprawie dotacji zadowalającej każdą ze stron. Po 31 grudnia 2010 r. Fundacja podpisała umowy grantowe do 12 programów, na kwotę 8,0 miliona USD.

Na dzień 31 grudnia 2010 r. Fundacja była zobowiązana umową z głównym wykonawcą na kwotę 2,4 miliona USD na budowę nowej siedziby Fundacji.

Ponadto Fundacja jest zobowiązana do zapłaty minimalnych rocznych opłat z tytułu czynszu za powierzchnię biurową użytkowaną na podstawie umowy leasingu operacyjnego, która wygasa 31 grudnia 2011 r. Zobowiązania z tytułu wynajmu za 12 miesięcy, które kończą się 31 grudnia 2011 r., wynoszą w przybliżeniu 165.500 USD.

9. KWESTIE PODATKOWE

STANY ZJEDNOCZONE

W Stanach Zjednoczonych Fundacja jest zwolniona z federalnych podatków dochodowych na podstawie artykułu 501(c)(3) amerykańskiego Kodeksu Dochodów Wewnętrznych („Kodeksu”) (Internal Revenue Code) i została sklasyfikowana jako podmiot niebędący prywatną fundacją w rozumieniu artykułu 509(a)(1) Kodeksu. Ponadto Fundacja jest zwolniona z podatków stanowych i lokalnych.

POLSKA

Polskie Przedstawicielstwo Fundacji nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych w Polsce.

10. WYDARZENIA PO DACIE BILANSU

Fundacja oceniła wydarzenia do 30 kwietnia 2011 roku, dnia sporządzenia sprawozdania finansowego, i uważa, że nie ma potrzeby ujawniania dodatkowych informacji poza tymi, które zostały ujawnione w Nocie 3.

JOHN P. BIRKELUND – PRZEWODNICZĄCY

Przewodniczący Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości, Senior Advisor Saratoga Partners

MAREK BELKA - do czerwca 2010

Były Premier RP, były Sekretarz Komisji Gospodarczej ONZ dla Europy, były Dyrektor Departamentu Europejskiego Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Prezes Narodowego Banku Polskiego

JOSEPH C. BELL

Senior Partner w Hogan Lovells

MICHAŁ BONI - do stycznia 2008

Minister - członek Rady Ministrów, były Minister Pracy RP, ekspert ds. rynku pracy i polityki społecznej

ALFRED B. BIEĆ

Były Podsekretarz Stanu w Urzędzie Rady Ministrów, Sekretarz KERM, były Prezes Zarządu Banku PEKAO Nowy Jork i Banku Poczтового

FREDERICK M. BOHEN

Były Wiceprezydent i Dyrektor Zarządzający, Uniwersytet Rockefellera

ZBIGNIEW BRZEZIŃSKI

Były Doradca Prezydenta USA ds. Bezpieczeństwa Narodowego, Doradca w Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych, Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

ROBERT G. FARIS

Przewodniczący Rady Dyrektorów Enterprise Investors Corporation, Prezes i Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

ANNA FORMALCZYK

Była Prezes Urzędu Antymonopolowego (obecnie UOKiK)

CHRISTOPHER HILL

Dziekan Josef Korbel School of International Studies, University of Denver, były Ambasador w Iraku, Korei, Polsce, Macedonii, były specjalny wysłannik w czasie kryzysu w Kosowie, były zastępca sekretarza stanu ds. Azji Wschodniej i Pacyfiku, przewodniczący delegacji USA na forum rozmów sześciostronnych w sprawie programu nuklearnego Korei Północnej

GEOFFREY HOGUET

Członek Zarządu GRH Holdings, LLC

ALEKSANDER KOJ - do listopada 2010, obecnie: *Director Emeritus*

Profesor w Instytucie Biologii Molekularnej Uniwersytetu Jagiellońskiego, były rektor UJ

JERZY KOŹMIŃSKI

Były Ambasador RP w USA, Prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

ANDREW NAGORSKI

Wiceprezes i Dyrektor ds. Polityki Publicznej EastWest Institute, były Szef Redakcji (Senior Editor) Newsweek International

KRZYSZTOF PAWŁOWSKI

Rektor Wyższej Szkoły Biznesu-National Louis University w Nowym Sączu, były Senator RP

NICHOLAS A. REY

Były Ambasador USA w Polsce, Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

CARLA H. SKODINSKI

Wiceprezes i Dyrektor Inwestycyjny, Van Beuren Management, Inc.

PRZEDSTAWICIEL RZĄDU USA**LEE FEINSTEIN**

Ambasador USA w Polsce, uczestniczący w pracach Rady Dyrektorów

Prezes Fundacji
JERZY KOŹMIŃSKI

Dyrektor Przedstawicielstwa w Polsce
GRZEGORZ JĘDRYS

Dyrektorzy Programowi
RADOSŁAW JASIŃSKI
RENATA KOŹLICKA-GLIŃSKA
RAFAŁ KRAMZA

Kierownicy Programowi
MIROSŁAW CZYZEWSKI
AGNIESZKA MAZUR

Główna Księgowa
AGNIESZKA KWIATKOWSKA

Kontroler Finansowy Programów
MIRA OSIECKA

Informacja i PR
PRZEMYSŁAW ZAROŃ

Koordinator Programowy
KATARZYNA ŚWIĄTKIEWICZ

Asystent Programowy
JOANNA LEMPART-WINNICKA

Księgowość
GRAZYNA SKRZYPIEC
ADELA MAKAREWICZ

Administracja
RAFAŁ MILEWSKI
JOANNA RECHNIO

Dyrektor Finansowy
NORMAN E. HASLUN III

Sekretarz Rady Dyrektorów
C. DOUGLAS ADES

Analitik Finansowy
GRZEGORZ BORCZYK

Pracownicy urlopowani
KALINA GRZESZUK-ZAJĄCZKOWSKA
AGNIESZKA ŁUKASIK
PAULINA KOŁACZYŃSKA

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

410 Park Avenue 15th Floor
New York, NY 10022, USA
Tel. (917) 210-8083

PRZEDSTAWICIELSTWO W POLSCE

ul. Dobra 72
00-312 Warszawa
Tel. (22) 828-43-73
Fax (22) 828-43-72
e-mail: paff@pafw.pl
www.pafw.pl

